

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία»

**«Πολιτικές Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και οι
επιδράσεις τους στην αναπτυξιακή πορεία των χωρών: η
περίπτωση της Ελλάδας»**

Αντώνιος Αλεξίου

Κόρινθος, Απρίλιος 2015

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Relations
Department of Political Studies and International Relations

Master Program in
«Global Political Economy»

**«Egovernment Policies and their Impact on States’
Development Plan: The Case of Greece»**

Antonios Alexiou

Corinth, April 2015

Στην Οικογένειά μου

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί τον επίλογο των μεταπτυχιακών μου σπουδών, στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία», του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Ο τίτλος της διπλωματικής εργασίας είναι:

«Πολιτικές Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και οι Επιδράσεις τους στην Αναπτυξιακή Πορεία των Χωρών: Η Περίπτωση της Ελλάδας».

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όσους με βοήθησαν, με συμβούλευσαν και μου συμπαρασταθήκαν όλο αυτό το διάστημα.

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας, κ. Νικήτα Κουτσούκη, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Τον ευχαριστώ για την καθοδήγηση και την επιμονή του για συστηματική δουλειά και να του ευχηθώ πάντα επιτυχίες.

Στη συνέχεια, θέλω να ευχαριστήσω το κ. Σωτήρη Πετρόπουλο, μεταδιδακτορικό ερευνητή του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, για την πολύτιμη και ουσιαστική βοήθειά του, στη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία», για την πολύ καλή συνεργασία που είχαμε, στο πλαίσιο της φοίτησής μου, στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Κόρινθος, Απρίλιος 2015

Αντώνιος Αλεξίου

Πολιτικές Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και οι Επιδράσεις τους στην Αναπτυξιακή Πορεία των Χωρών: Η Περίπτωση της Ελλάδας

Σημαντικοί Όροι: Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, Ψηφιακό Θεματολόγιο, Ψηφιακή Οικονομία.

Περίληψη

Το ψηφιακό θεματολόγιο (Digital Agenda) για την Ευρώπη ορίζει την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, μέσα σε ένα ολοκληρωμένο σύνολο μέτρων, που αποσκοπούν στην αξιοποίηση των ωφελημάτων των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Σε μια εποχή εξαιρετικά περιορισμένων δημόσιων πόρων, οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών μπορούν να βοηθήσουν το δημόσιο τομέα να αναπτύξει καινοτομικές δυνατότητες, για την παροχή των υπηρεσιών του προς τους πολίτες, με ταυτόχρονη αύξηση της απόδοσης και μείωση του κόστους.

Στο πλαίσιο αυτό, στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρούμε να «μετρήσουμε», με τρόπο αντικειμενικό, την πορεία των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στον τομέα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, αλλά και τον ευρύτερο τομέα της ψηφιακής οικονομίας. Για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιούμε μια σειρά από ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες. Οι δείκτες αυτοί έχουν δημιουργηθεί από διαφορετικούς θεσμούς (παγκόσμιους και ευρωπαϊκούς), αλλά και ερευνητές, με σκοπό την αντικειμενική αξιολόγηση της πορείας των χωρών, όσον αφορά στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Επιπλέον, θα επιχειρήσουμε μια σύνθεση των δεικτών αυτών, προκειμένου να εκτιμήσουμε, κατά τρόπο σφαιρικό, τις αδυναμίες και τα δυνατά σημεία των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και της Ελλάδας ειδικότερα, στον τομέα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Egovernment Policies and their Impact on States' Development

Plan: The Case of Greece

Keywords: eGovernment, Digital Agenda, Digital Economy.

Abstract

The Digital Agenda for Europe sets eGovernment within a comprehensive set of measures aimed at exploiting the benefits of Information and Communication Technologies (ICT) across Europe. At a time of highly constrained public resources, ICT can help the public sector develop innovative ways of delivering its services to citizens, while unleashing efficiencies and driving down costs.

In this paper, we attempt to "measure" the progress of member states of the European Union in the fields of e-Government and digital economy in general. For this purpose, we utilize a range of qualitative and quantitative indicators. These indicators have been developed by different institutions (Global and European) as well as from researchers, in order to objectively estimate the progress of countries' efforts in terms of eGovernment. Furthermore, we will also perform a synthesis of these indicators in order to assess, in a comprehensive manner, the strengths and drawbacks of each member state egovernment plan. Spacial focus will be given to the evaluation of the Greek government policies and their performance, during the past ten years.

Περιεχόμενα

Περίληψη

Abstract

Κατάλογος Πινάκων

Κατάλογος Διαγραμμάτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή	1
1.1 Σχετικές Εργασίες – Έρευνες	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα	7
2.1 Ιστορική Αναδρομή	7
2.2 Ανάλυση Σημερινής Κατάστασης στην Ελλάδα	9
2.2.1 Νομοθετικό Πλαίσιο	9
2.2.2 Οριζόντιες Δράσεις Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	13
2.3 Χρηματοδοτικά Εργαλεία Υποστήριξης Δράσεων Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	16
2.3.1 Τακτικός Προϋπολογισμός και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	17
2.3.2 Κοινοτική Χρηματοδότηση	18
2.3.3 Συμφωνία Πλαίσιο	19
2.3.4 Χρηματοδότηση μέσω Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)	20
2.4 Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ευρώπη	25
3.1 Η Ψηφιακή Οικονομία και η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ευρώπη. Σύντομη Ιστορική Αναδρομή	25
3.2 Βασικοί Δείκτες Μέτρησης της Πορείας των Χωρών σε ότι Αφορά Πολιτικές και Δράσεις Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	28
3.2.1 Ο Δείκτης E–Government Development Index των Ηνωμένων Εθνών	29
3.2.2 Ο Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας του Digital Agenda Scoreboard της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	29
3.2.3 Ο Δείκτης Digital Agenda Scoreboard-eGovernment της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	30
3.2.4 Ο Δείκτης User-centric eGovernment Indicator της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	31
3.2.5 Ο Δείκτης Transparent eGovernment Indicator της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	31
3.2.6 Ο Δείκτης Composite index of eHealth adoption της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	32
3.3 Άλλοι Δείκτες Μέτρησης	33
3.3.1 Ρυθμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ	33
3.3.2 Εκτιμώμενα Οφέλη από τη Χρήση Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης το Έτος 2017	33
3.3.3 Κοινοτική Χρηματοδότηση	34
3.4 Παρουσίαση της Κατάστασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - EU28	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Παρουσίαση της Θέσης της Ελλάδας	47
4.1 Η Περίπτωση της Ελλάδας	47
4.2 Σύγκριση Ελλάδας και Ολλανδίας	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Συμπεράσματα	57
5.1 Συμπεράσματα για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 Χωρών Μελών	57
5.2 Συμπεράσματα για την Ελλάδα	58
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67

Κατάλογος Πινάκων

[Αριθμός Πίνακα]	[Τίτλος Πίνακα]	[Σελίδα]
Πίνακας 2.1.	Κυριότερες νομοθετικές παρεμβάσεις για την ΗΔ στην Ελλάδα	10
Πίνακας 2.2.	Δέσμες Δράσεων του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020	22
Πίνακας 3.1.	Μέσοι όροι δεικτών ανά γεωγραφική περιοχή	45
Πίνακας 4.1.	Συνοπτική παρουσίαση της θέσης της Ελλάδας	49
Πίνακας 4.2.	Χρηματοδότηση Ελλάδας σε τομείς σχετικούς με την ΗΔ και την Ψηφιακή Οικονομία	50
Πίνακας 4.3.	Σύγκριση Ελλάδας και Ολλανδίας	55
Π.Β.1.	Συλλογή δεδομένων (Raw data)	61

Κατάλογος Διαγραμμάτων

[Αριθμός Διαγράμματος]	[Τίτλος Διαγράμματος]	[Σελίδα]
Διάγραμμα 2.1.	Διάγραμμα Gantt των Δεσμών Δράσεων του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020	23
Διάγραμμα 3.1.	Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς το δείκτη EGDI των Ηνωμένων Εθνών	35
Διάγραμμα 3.2.	Γεωγραφική απεικόνιση δείκτη EGDI στην Ευρωπαϊκή Ένωση EU-28	36
Διάγραμμα 3.3.	Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς το δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας	36
Διάγραμμα 3.4.	Γεωγραφική απεικόνιση δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI 2015) στην Ευρωπαϊκή Ένωση EU-28	37
Διάγραμμα 3.5.	Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς τους δείκτες Digital Agenda Scoreboard	39
Διάγραμμα 3.6.	Γεωγραφική απεικόνιση δείκτη χρήσης υπηρεσιών ΗΔ στην EU28	39
Διάγραμμα 3.7.	Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς τον δείκτη Composite index of eHealth adoption	41
Διάγραμμα 3.8.	Γεωγραφική απεικόνιση του σύνθετου δείκτη μέτρησης της διείσδυσης των υπηρεσιών eHealth στην EU28	42
Διάγραμμα 3.9.	Σύγκριση θέσης χωρών όσον αφορά στους δείκτες egon scoreboard και κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην EU28	43
Διάγραμμα 3.10.	Σύγκριση θέσης χωρών όσον αφορά στους δείκτες DESI 2015 και κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην EU28	44
Διάγραμμα 4.1.	Σύγκριση Ελλάδας - Ολλανδίας ως προς τους βασικούς δείκτες Η/Δ	52
Διάγραμμα 4.2.	Κατάταξη Ελλάδας - Ολλανδίας μεταξύ των EU28 ως προς βασικούς δείκτες Η/Δ και συσχέτιση με Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π.	53
Διάγραμμα 4.3.	Προφίλ πολιτών Ελλάδας-Ολλανδίας ως προς την άποψή τους για την ΗΔ	54
Διάγραμμα 4.4.	Εξέλιξη του Ποσοστού Χρήσης Υπηρεσιών egon από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD)	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον όρο Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (ΗΔ) χαρακτηρίζεται γενικά η εισαγωγή των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στη δημόσια διοίκηση και οι νέες διοικητικές πρακτικές, τις οποίες οι τεχνολογίες αυτές εισάγουν.

Η υιοθέτηση πολιτικών ΗΔ από το δημόσιο τομέα μπορεί να αλλάξει ριζικά τον τρόπο οργάνωσης και διαχείρισης της πληροφορίας, καθώς και την εσωτερική επικοινωνία μεταξύ των φορέων του δημόσιου τομέα. Επιπλέον, μπορεί να αλλάξει ριζικά τη δυνατότητα των πολιτών και των επιχειρήσεων να εξυπηρετούνται με ΤΠΕ, το οποίο σημαίνει αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, αξιοπιστία, ασφάλεια, ταχύτητα και οικονομία στις συναλλαγές.

Η εφαρμογή υπηρεσιών ΗΔ, εκτός από τα παραπάνω, οδηγεί επίσης σε περιορισμό της γραφειοκρατίας, σε μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων, σε πάταξη της διαφθοράς, στην εδραίωση σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ κράτους και πολιτών και τελικά, στη δημιουργία προϋποθέσεων ανάπτυξης και βελτίωσης των συνθηκών εργασίας του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με αύξηση της αποδοτικότητάς τους.

Επιπλέον, μελέτες δείχνουν ότι η εφαρμογή πολιτικών ΗΔ έχουν, εκτός από θετικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα των χωρών και τεράστια δημοσιονομικά οφέλη. Για παράδειγμα, όπως προκύπτει από μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δημοσιεύτηκε το 2014 με τίτλο «Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden», τα κράτη θα έχουν σημαντικό δημοσιονομικό όφελος από τη μείωση του διαχειριστικού κόστους, που επιτυγχάνεται μέσω της προώθησης και εφαρμογής πολιτικών ΗΔ τα επόμενα χρόνια (βλέπε, European Commission Digital Agenda (2014)).

Η παραπάνω οπτική, αποτέλεσε βασικό πυλώνα όλων των σχεδιαζόμενων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στρατηγικών και σχεδίων δράσης από το 2000 μέχρι και τις μέρες μας, στους τομείς της ΗΔ και της ψηφιακής οικονομίας ευρύτερα. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε, ότι τον Μάρτιο του 2000 συνήλθε στη Λισαβόνα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για την «Ηλεκτρονική Ευρώπη (e-Europe)», το οποίο κατέληξε σε ένα

στρατηγικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2010: «να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση η πιο ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο, στηριζόμενη στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες θέσεις εργασίας και αυξημένη κοινωνική συνοχή» (βλέπε, Hahamis *et al* (2005)). Παρατηρούμε λοιπόν, ήδη από το 2000, τη συσχέτιση του τομέα της ψηφιακής οικονομίας με τους τομείς της πραγματικής οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρούμε να «μετρήσουμε», με τρόπο αντικειμενικό, την πορεία των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στους τομείς της ΗΔ και της ψηφιακής οικονομίας. Για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιούμε μια σειρά από ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες. Οι δείκτες αυτοί έχουν δημιουργηθεί από διαφορετικούς θεσμούς, αλλά και ερευνητές, με σκοπό την αντικειμενική αξιολόγηση της πορείας των χωρών στον τομέα πολιτικής της ΗΔ. Στη διπλωματική εργασία, θα επιχειρήσουμε μια σύνθεση των δεικτών αυτών, προκειμένου να εκτιμήσουμε, κατά τρόπο σφαιρικό, τις αδυναμίες και τα δυνατά σημεία των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και της Ελλάδας ειδικότερα, στον τομέα της ΗΔ.

Όσον αφορά στην Ελλάδα, επιχειρούμε να σκιαγραφήσουμε, τόσο τη θέση της, σε σχέση με άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και την εξέλιξη της πορείας της τα τελευταία χρόνια, στους τομείς της ΗΔ και της ψηφιακής οικονομίας. Για το σκοπό αυτό, παρουσιάζουμε τη θέση της Ελλάδας σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ώστε να αντιληφθούμε αν η πορεία της χώρας είναι συγκλίνουσα ή αποκλίνουσα του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Επιπλέον, προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα την απόδοση της Ελλάδας στους τομείς αυτούς, παρουσιάζουμε τη σύγκριση της Ελλάδας και της Ολλανδίας στους προαναφερθέντες τομείς. Η Ολλανδία είναι μια χώρα η οποία βρίσκεται, σε όλους τους δείκτες, στις πρώτες θέσεις της ευρωπαϊκής κατάταξης και έχει σημασία να παρατηρήσουμε την απόκλιση της Ελλάδας, εκτός από την ευρωπαϊκό μέσο όρο και με τις χώρες που έχουν την πρωτοπορία στους τομείς αυτούς.

Η παρούσα εργασία δομείται σε κεφάλαια ως εξής:

Το **Κεφάλαιο 2** είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση της κατάστασης στην Ελλάδα, όσον αφορά στον τομέα της ΗΔ. Αρχικά, παρουσιάζεται μια ιστορική αναδρομή από τη δεκαετία του 90 μέχρι και σήμερα και παρουσιάζονται τα ορόσημα, κατά την άποψή μας, που σημάδεψαν την πορεία της χώρας όλα αυτά τα χρόνια. Στη συνέχεια, περιγράφονται συνοπτικά, το ισχύον νομικό πλαίσιο που διέπει την ΗΔ στην Ελλάδα, ενώ αναφέρονται μια σειρά από καλές πρακτικές της δημόσιας διοίκησης, όσον αφορά στην προσφορά υπηρεσιών

προστιθέμενης αξίας του κράτους προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, παρουσιάζονται και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που έχει στη διάθεσή της η δημόσια διοίκηση, προκειμένου να υλοποιήσει στρατηγικές για την ΗΔ. Τέλος, παρουσιάζεται συνοπτικά, η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, του αρμόδιου Υπουργείου, που αφορά την περίοδο 2014-2020.

Το **Κεφάλαιο 3** περιλαμβάνει μια συγκριτική παρουσίαση της πορείας των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στον τομέα της ΗΔ, αλλά και της ψηφιακής οικονομίας γενικότερα. Αρχικά, επιχειρείται μια συνοπτική ιστορική αναδρομή, που αφορά τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ, από το 2000 μέχρι σήμερα. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται συνοπτικά οι διαθέσιμοι στη βιβλιογραφία δείκτες, που θα χρησιμοποιηθούν, προκειμένου να αξιολογηθεί η πορεία εξέλιξης των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα της ΗΔ. Ακολουθεί η διαγραμματική παρουσίαση της πορείας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο **Κεφάλαιο 4** παρουσιάζουμε τη θέση της Ελλάδας συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 χωρών. Επιπλέον, προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα την απόδοση της Ελλάδας στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ, παραθέτουμε τη σύγκριση των δεικτών που αναφέρθηκαν προηγουμένως, μεταξύ της Ελλάδας και της Ολλανδίας. Η Ολλανδία είναι μια χώρα, η οποία βρίσκεται σε όλους τους δείκτες, στις πρώτες θέσεις της ευρωπαϊκής κατάταξης, όπως θα διαπιστώσουμε και στη συνέχεια.

Στο **Κεφάλαιο 5** παρουσιάζουμε τα συμπεράσματα τα οποία έχουν εξαχθεί κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας. Στο κεφάλαιο αυτό απαντώνται βασικά ερωτήματα όπως: Ποια είναι η πορεία της Ελλάδας στους τομείς της Ψηφιακής Οικονομίας και ΗΔ; Η πορεία της Ελλάδας συγκλίνει ή αποκλίνει από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο; Ποια είναι η θέση της Ελλάδας στην κατάταξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στους παραπάνω τομείς; Επηρέασε η οικονομική συγκυρία την πορεία της Ελλάδας;

Στο **Παράρτημα** παρουσιάζονται τα δεδομένα (raw data) που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων της εργασίας αυτής.

Τέλος, παρουσιάζονται η βιβλιογραφία και οι δικτυακοί τόποι που αναφέρονται στη διπλωματική εργασία.

1.1 Σχετικές Εργασίες – Έρευνες

Η έρευνα των Ηνωμένων Εθνών για την ΗΔ (UN E-Government Survey) (βλέπε, United Nations (2014)), είναι μια μελέτη που διεξάγεται από τα Ηνωμένα Έθνη από το 2001 και έπειτα και επιχειρεί να αποτιμήσει την πορεία των χωρών μελών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), όσον αφορά στον τομέα της ΗΔ, χρησιμοποιώντας τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά κριτήρια αξιολόγησης. Αποτέλεσμα της έρευνας είναι η εκτίμηση του δείκτη E-Government Development Index (EGDI), για κάθε χώρα μέλος του ΟΗΕ, στηριζόμενη στην αξιολόγηση της πορείας κάθε χώρας. Περισσότερες πληροφορίες για το δείκτη EGDI παρουσιάζονται στην παράγραφο 3.2.1 της διπλωματικής εργασίας. Η μελέτη δημοσιεύεται περίπου κάθε δύο χρόνια. Η έκδοση 2014 της συγκεκριμένης έρευνας, ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2014, δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του ίδιου έτους και φέρει τον τίτλο «Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση για το μέλλον το οποίο επιζητούμε».

Η πλειοψηφία των δεικτών μέτρησης της απόδοσης των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της ΗΔ, έχουν οριστεί και στην ουσία δημιουργήθηκαν, για να αποτιμήσουν την απόδοση του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015 (βλέπε, European Commission (2012)). Στο πλαίσιο αυτό, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, δημοσιεύονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκθέσεις προόδου των χωρών μελών, όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί στο σχέδιο δράσης. Η έκθεση “The 11th eGovernment Benchmark report (SMART 2013/0053-3)” (βλέπε, European Commission (2013)) αποτελεί την αποτίμηση της πορείας των χωρών στον τομέα της ΗΔ, με την τελευταία έκδοσή της, να δημοσιεύεται τον Μάιο του 2014. Συμπληρωματικά της εν λόγω έκθεσης, δίνονται στη δημοσιότητα από την Επιτροπή και τα ονομαζόμενα “eGovernment Country Factsheets”, με αναλυτικά στοιχεία ανά χώρα, για τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα της αποτίμησης της απόδοσής τους (βλέπε, European Commission (2014)).

Μια πολύ αξιόλογη διπλωματική εργασία εκπονήθηκε το 2011 με τίτλο «Η πορεία της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στις χώρες της Ε.Ε. και την Ελλάδα - Οι επιδόσεις των χωρών» και επιχειρεί να αποδώσει τους ορισμούς που έχουν δοθεί για την ΗΔ, ώστε να οριστεί σαν έννοια, καθώς και να παρουσιαστούν τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της (βλέπε, Κιοσσέ (2011)). Ακόμη, παρουσιάζονται η πορεία και επιδόσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με ορισμένους βασικούς ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες, όπως αυτοί

αποτυπώνονται στις «Εκθέσεις Συγκριτικής Αξιολόγησης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής» (βλέπε, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011)).

Στη διπλωματική εργασία με τίτλο «Πολιτικές ανάπτυξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα» (βλέπε, Μουλαδούδη (2011)) γίνεται μια παρουσίαση των κυριότερων ευρωπαϊκών και ελληνικών πολιτικών και στρατηγικών, που αφορούν τους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ, από το 1995 και έπειτα. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται οι κυριότερες καλές πρακτικές υπηρεσιών ΗΔ στην Ελλάδα.

Στην εργασία με τίτλο «e-Government in Greece: opportunities for improving the efficiency and effectiveness of local government» (βλέπε, Hahamis *et al* (2005)) γίνεται η παρουσίαση μιας έρευνας, σχετικά με την επίδραση που είχαν τα έργα που υλοποιήθηκαν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) της Ελλάδας, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» και αφορούν τον ηλεκτρονικό εκσυγχρονισμό των ΟΤΑ και την υλοποίηση υπηρεσιών ΗΔ. Η εργασία αναλύει την επιχειρησιακή κατάσταση των ΟΤΑ, έπειτα και από την ενοποίησή τους στο πλαίσιο του Σχεδίου Καποδίστριας, ενώ γίνονται και προτάσεις για την βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχουν οι ΟΤΑ στους πολίτες, όπως η ίδρυση οργανικών μονάδων με αντικείμενο την ΗΔ στους ΟΤΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Το πρώτο βήμα για τον ηλεκτρονικό εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης έγινε με το **πρόγραμμα «Κλεισθένης»**, το έτος **1994**. Το πρόγραμμα «Κλεισθένης» εντάχθηκε στο Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) και αποτέλεσε την πρώτη μαζική και συστηματική προσπάθεια εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης με αιχμή την εισαγωγή της πληροφορικής και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Έτσι κατά το διάστημα 1994-1999, οι δημόσιες υπηρεσίες προμηθεύτηκαν ηλεκτρονικούς υπολογιστές, σύγχρονα λογισμικά και εφαρμογές και εγκαταστάθηκαν δικτυακές υποδομές (βλέπε, Σπακούρη (2008)).

Το **1998** ψηφίστηκε το πρόγραμμα **«Ποιότητα για τον πολίτη»**. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού υιοθετήθηκαν σημαντικές παρεμβάσεις όπως:

- Η τηλεφωνική γραμμή 1502 για τη χορήγηση και ταχυδρομική αποστολή στο σπίτι ενός σημαντικού αριθμού διαφορετικών πιστοποιητικών και βεβαιώσεων.
- Η νομοθέτηση της εγκυρότητας εγγράφων που διακινούνται με fax και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Για την προώθηση της **Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΚτΠ)** στην Ελλάδα, με τρόπο συνεκτικό και ολοκληρωμένο, εντάχθηκε ένα ξεχωριστό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την ΚτΠ, στο πλαίσιο του 3ου ΚΠΣ, την περίοδο **2000 - 2006**. Ένα από τα πιο σημαντικά έργα του Ε.Π. «ΚτΠ», που αφορά την εξυπηρέτηση του πολίτη, ήταν το **έργο «Αριάδνη»**. Αποσκοπούσε στη βελτίωση της επικοινωνίας και της ποιότητας της εξυπηρέτησης που λαμβάνει ο πολίτης από τις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας, ενώ σηματοδότησε τη συνεργασία της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς υλοποιείται μέσω κεντρικών και αποκεντρωμένων δράσεων. Στο πλαίσιο του έργου «Αριάδνη», το **2002**, λειτουργούν τα πρώτα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών, τα οποία πρόκειται να ενσωματώσουν, όλες τις διοικητικές διαδικασίες, μέσω της χρήσης ΤΠΕ (βλέπε, Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας (2000)).

Το έτος **2001**, το **Εθνικό Δίκτυο Δημόσιας Διοίκησης «ΣΥΖΕΥΞΙΣ»** ξεκινάει να λειτουργεί πιλοτικά, με τη συμμετοχή 15 κρατικών οργανισμών και το 2005 τίθεται σε φάση πλήρους παραγωγικής λειτουργίας. Σκοπός του έργου είναι η βελτίωση της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών, με την αναβάθμιση της μεταξύ τους επικοινωνίας, μέσω της παροχής προηγμένων τηλεματικών υπηρεσιών με χαμηλό κόστος. Επίσης, στόχος του είναι η ενοποιημένη εξυπηρέτηση των πολιτών, με αυτοματοποιημένα και φιλικά προς το χρήστη συστήματα πληροφόρησης και διεκπεραίωσης συναλλαγών με το δημόσιο (βλέπε, Εθνικό Δίκτυο Δημόσιας Διοίκησης (2015)).

Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης έθεσε σε εφαρμογή το Μάιο του **2000**, το **επιχειρησιακό πρόγραμμα «Πολιτεία»** σαν μια συντονισμένη προσπάθεια για τη βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρονται στους πολίτες. Οι κύριοι στόχοι του ήταν η υιοθέτηση σύγχρονων μοντέλων οικονομικής διαχείρισης στο δημόσιο, η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, η πρόσληψη άρτια εκπαιδευμένων υπαλλήλων, η εφαρμογή νέων τεχνολογιών, η υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και ελέγχου, καθώς και η εξασφάλιση διαφάνειας και η εξάλειψη της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα (βλέπε, Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας (2000)).

Τα **Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Διοικητική Μεταρρύθμιση»** του **Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013** αποτέλεσαν επίσης ορόσημο για την πορεία της χώρας όσον αφορά στον τομέα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Τα δύο αυτά προγράμματα λάμβαναν υπόψη τους τις ειδικότερες στρατηγικές επιλογές και τις κατευθύνσεις της **Ψηφιακής Στρατηγικής 2006-2013**, που αποσκοπούσε στην πραγματοποίηση ενός «ψηφιακού άλματος» στην παραγωγικότητα και την ποιότητα ζωής, αναδεικνύοντας τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, καθώς και τις νέες δεξιότητες ως βασική στρατηγική κατεύθυνση της χώρας για την επόμενη περίοδο (βλέπε, Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας (2006)).

Τέλος, μια ενιαία Κυβερνητική Διαδικτυακή Πύλη της δημόσιας διοίκησης αρχίζει να λειτουργεί το **2009**. Πρόκειται για την **Εθνική Πύλη «Ερμής»**, η οποία πληροφορεί του πολίτες και τις επιχειρήσεις και φροντίζει για την ασφαλή διεκπεραίωση υπηρεσιών ΗΔ.

2.2 Ανάλυση Σημερινής Κατάστασης στην Ελλάδα

Στην ενότητα αυτή, περιγράφεται συνοπτικά, το ισχύον νομικό πλαίσιο που διέπει την ΗΔ στην Ελλάδα και θα παρουσιαστούν μια σειρά από καλές πρακτικές της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, όσον αφορά στην προσφορά υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας του κράτους προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

2.2.1 Νομοθετικό Πλαίσιο

Οι κυριότερες νομοθετικές παρεμβάσεις αναλύονται στη συνέχεια της παραγράφου, ενώ ο Πίνακας 2.1 παρουσιάζει την κωδικοποίησή τους, για λόγους διευκόλυνσης του αναγνώστη.

2.2.1.1 Νόμος Πλαίσιο για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Με το νόμο αυτό (Ν.3979/2011 ΦΕΚ Α'138/16.06.2011) θεσπίζεται νέο θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή και την προώθηση της ΗΔ, σε όλο το εύρος του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένων των ΟΤΑ αλλά και των Νομικών Προσώπων τα οποία ελέγχονται από το Κράτος (βλέπε, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2011)).

Ο νόμος για την ΗΔ αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο που προδιαγράφει τις προϋποθέσεις για την ηλεκτρονική επικοινωνία και την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών μεταξύ φορέων της δημόσιας διοίκησης, πολιτών και επιχειρήσεων.

Οι βασικοί στόχοι της εφαρμογής του νόμου είναι:

1. Η σημαντική βελτίωση της εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων, μέσα από την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών και την καθιέρωση ηλεκτρονικής επικοινωνίας και ηλεκτρονικών συναλλαγών με κάθε φορέα του δημόσιου τομέα.
2. Η πλήρης αξιοποίηση των ΤΠΕ προκειμένου να περιοριστεί δραστικά η γραφειοκρατία.
3. Η απλούστευση των διαδικασιών, που θα επιφέρει δραστική μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων που υφίστανται πολίτες και επιχειρήσεις, κατά τις συναλλαγές τους με φορείς του δημόσιου τομέα.
4. Η μείωση εμφάνισης φαινομένων διαφθοράς και η εδραίωση σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα σε πολίτες, επιχειρήσεις και φορείς του δημόσιου τομέα.
5. Η δημιουργία προϋποθέσεων ανάπτυξης.

6. Η βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων, με ταυτόχρονη αύξηση της αποδοτικότητάς τους και η επίτευξη του τρίπτυχου ευελιξία - ταχύτητα- ποιότητα, με ασφάλεια στην εσωτερική επικοινωνία και λειτουργία των φορέων.

Πίνακας 2.1.

Κυριότερες νομοθετικές παρεμβάσεις για την ΗΔ στην Ελλάδα

α/α	Νόμος/ΥΑ/ΠΔ	Τίτλος	Αντικείμενο
1	Ν.3979/2011 (ΦΕΚ Α 138/2011)	Ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις	Με το νόμο αυτό θεσπίζεται νέο θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή και την προώθηση της ΗΔ.
2	Ν. 4305/2014 (ΦΕΚ Α 237/2015)	Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου	Κατοχυρώνεται η αρχή της εξ ορισμού ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα
3	Ν. 3471/2006 (ΦΕΚ Α 133/2006)	Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν.2472/1997	Προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Βασικοί ορισμοί που ισχύουν σε θέματα ηλεκτρονικών επικοινωνιών
5	Ν. 3917/2011 (ΦΕΚ Α 22/2011)	Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις	Αφορά τις διαδικασίες που πρέπει να τηρούν οι κατέχοντες των δεδομένων των χρηστών ηλεκτρονικών υπηρεσιών
6	Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989 (ΦΕΚ Β 1301/2012)	Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Ορίζονται οι Αρχές για την υλοποίηση και την ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων της Δημόσιας Διοίκησης και την παροχή ολοκληρωμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το δημόσιο
7	Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/3/1031 (ΦΕΚ Β 1317/2012)	Ρυθμίσεις για το Ηλεκτρονικό Δημόσιο Έγγραφο	Ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν τις διαδικασίες έκδοσης των ηλεκτρονικών δημοσίων εγγράφων, την αποδεδεικτική ισχύ τους, την πρόσβαση σε αυτά κ.α
8	Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/163 (ΦΕΚ Β 1317/2012)	Ρυθμίσεις για α) τη διαδικασία και τον τρόπο ηλεκτρονικής επαβεβαίωσης της λήψης και της ασφαλούς χρονοσήμανσης, β) τις προδιαγραφές και τα πρότυπα του συστήματος για τη γνωστοποίηση εγγράφων σε φυσικά πρόσωπα ή Ν.Π.Ι.Δ. με χρήση ΤΠΕ και γ) την ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων	Ρύθμιση λεπτομερειών σχετικά με τις διαδικασίες και τον τρόπο ηλεκτρονικής επαβεβαίωσης της λήψης και της ασφαλούς χρονοσήμανσης ηλεκτρονικών εγγράφων
9	Προεδρικό Διάταγμα ΠΔ 25/2014 (ΦΕΚ Α 44/2014)	Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση εγγράφων	Ρυθμίζονται θέματα αρχειοθέτησης ηλεκτρονικών εγγράφων, καθώς και η διαδικασία ψηφιοποίησης των έντυπων αρχείων.
10	Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/4345 (ΦΕΚ Β 1860/2014)	Μητρώο Ψηφιακής Υποδομής των δημοσίων φορέων	Περίλαμβάνει την ψηφιακή υποδομή που χρησιμοποιούν ή τηρούν οι φορείς του δημοσίου.
11	Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.60/38/232 (ΦΕΚ Γ 799/2010)	Παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης από την Αρχή Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ)	Περίλαμβάνει το κύριο νομοθετικό πλαίσιο για τις ψηφιακές υπογραφές

Στο πλαίσιο της υλοποίησης και εφαρμογής του νόμου για την ΗΔ, έχουν εκδοθεί μια σειρά από υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες εξειδικεύουν ορισμένα σημαντικά ζητήματα του νόμου.

Οι σημαντικότερες παρουσιάζονται παρακάτω:

- Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Απρίλιος 2012) (ΦΕΚ Β 1301/2012)
- Ρυθμίσεις για το Ηλεκτρονικό Δημόσιο Έγγραφο (Απρίλιος 2012) (ΦΕΚ Β 1317/2012)
- Ρύθμιση λεπτομερειών σχετικά με τις διαδικασίες και τον τρόπο ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης της λήψης και της ασφαλούς χρονοσήμανσης ηλεκτρονικών εγγράφων (Φεβρουάριος 2013) (ΦΕΚ Β 1317/2012)
- Ηλεκτρονικό Αρχείο και Ψηφιοποίηση εγγράφων (Φεβρουάριος 2014) (ΦΕΚ Α 44/2014)
- Μητρώο Ψηφιακής Υποδομής των δημόσιων φορέων (Ιούλιος 2014) (ΦΕΚ Β 1860/2014)

2.2.1.2 Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΠΗΔ)

Το Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ή Πλαίσιο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης – ΠΗΔ) εντάσσεται στο συνολικό σχεδιασμό της Ελληνικής δημόσιας διοίκησης, για την παροχή υπηρεσιών ΗΔ σε φορείς, επιχειρήσεις και πολίτες (βλέπε, Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2012)).

Το ΠΗΔ περιέχει τους κανόνες και τα πρότυπα που απαιτούνται για την υλοποίηση της γενικότερης στρατηγικής και αρχιτεκτονικής του αρμόδιου υπουργείου για την ΗΔ. Το ΠΗΔ είναι η εθνική εξειδίκευση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Διαλειτουργικότητας και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού ψηφιακού θεματολογίου (Digital Agenda for Europe) στη χώρα μας. Η διαλειτουργικότητα με βάση το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης 2011-2015 (ICT for Government and Public Services - Action plan 2011-2015) είναι σε πρώτη προτεραιότητα, διότι αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την υλοποίηση διασυνοριακών Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το ΠΗΔ συνίσταται από ένα σύνολο κανόνων, προτύπων, προδιαγραφών και διαδικασιών που εφαρμόζονται στα έργα ΗΔ κατά το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, τη συντήρηση και τη λειτουργία τους (βλέπε, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2012)).

2.2.1.3 Νόμος για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα

Στο πλαίσιο των ευρύτερων μεταρρυθμίσεων που προωθεί το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης για την ενίσχυση της ανοικτής διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της δημόσιας λογοδοσίας, ψηφίστηκε πρόσφατα ο νόμος Ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237 Τεύχος Α 2015) για την «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» (βλέπε, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2015)).

Σύμφωνα με το νόμο:

- Κατοχυρώνεται η αρχή της εξ ορισμού ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα (open by default).
- Υλοποιείται η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στο κοινοτικό νομικό πλαίσιο.
- Ενισχύεται η διαφάνεια στο δημόσιο τομέα.

2.2.1.4 Νομοθετικό πλαίσιο για ψηφιακές υπογραφές

Σύμφωνα με την Κοινή Υπουργική Απόφαση από τα Υπουργεία Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων του Κανονισμού Πιστοποίησης (ΦΕΚ 799/Γ’/09-06-2010) καθορίζονται οι διαδικασίες για την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης από την Αρχή Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ) (βλέπε, Υπηρεσία Ανάπτυξης Πληροφορικής (2011)).

Τα ψηφιακά πιστοποιητικά που εκδίδονται από την ΑΠΕΔ είναι αυστηρώς προσωπικά και ενδεικτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν:

- Για την ασφαλή ανταλλαγή εγγράφων και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Για την υπογραφή και κρυπτογράφηση ηλεκτρονικών αρχείων.
- Για τον ασφαλή προσδιορισμό της ηλεκτρονικής ταυτότητας.
- Για τον έλεγχο πρόσβασης σε κατάλληλες εφαρμογές.

2.2.1.5 Νόμος για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εκτός από Ν. 3471/2006 για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών με τον οποίο ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία η Οδηγία 2002/58/ΕΚ, συμπληρώνεται από το νόμο Ν. 3674/2008 για την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου διασφάλισης του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας, το νόμο Ν. 3917/2011 για τη διατήρηση των δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών και το νόμο Ν. 4070/2012 «Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις» που εισήγαγε τροποποιήσεις στον Ν. 3471/2006 (βλέπε, Κίτσος (2011)).

Με τις παραπάνω νομοθετικές διατάξεις διευκρινίζονται έννοιες που είναι αναγκαίες για τη δημιουργία του περιβάλλοντος εμπιστοσύνης μεταξύ του παρόχου υπηρεσιών και του τελικού χρήστη, όπως οι ορισμοί των: «συνδρομητής», «χρήστης», «δεδομένα κίνησης», «δεδομένα θέσης», «επικοινωνία», «κλήση», «υπηρεσία προστιθέμενης αξίας», «ηλεκτρονικό ταχυδρομείο», «υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών», «δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών», «διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» κ.α.

2.2.2 Οριζόντιες Δράσεις Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

2.2.2.1 Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση

Η Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση (βλέπε, Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση (2015)) αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς παρέμβασης, προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών υγείας στις μέρες μας.

Η υπηρεσία της Ηλεκτρονικής Συνταγογράφησης αφορά την παραγωγή, διακίνηση και έλεγχο των ιατρικών συνταγών και των παραπεμπτικών για ιατρικές πράξεις, με τη χρήση ΤΠΕ, με τρόπο που διασφαλίζει την εγκυρότητα, την ασφάλεια και τη διαφάνεια των διακινούμενων πληροφοριών. Στο πλήρες εύρος της, υποστηρίζει το σύνολο των διαδικασιών δημιουργίας,

εκτέλεσης, διαχείρισης, ελέγχου, εκκαθάρισης και πληρωμής συνταγών φαρμάκων και ιατρικών πράξεων σε όλα τα σημεία ενδιαφέροντος (ιατρείο, κέντρο υγείας, κλινική, νοσοκομείο, φαρμακείο, διαγνωστικό εργαστήριο κτλ) και παρέχει σημαντικές δυνατότητες παρακολούθησης, έρευνας και ανάλυσης για όλους τους ενδιαφερόμενους.

Η υπηρεσία της Ηλεκτρονικής Συνταγογράφησης είναι ένα καλό παράδειγμα οριζόντιας υπηρεσίας ΗΔ προς πολίτες (G2C), επιχειρήσεις (G2B) και το ίδιο το κράτος (G2G).

Επιχειρησιακά, την υπηρεσία της Ηλεκτρονικής Συνταγογράφησης υποστηρίζει η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης Α.Ε. (βλέπε, Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (2015)).

2.2.2.2 Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης - ermis

Η Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης ermis αποτελεί την ενιαία κυβερνητική διαδικτυακή πύλη της δημόσιας διοίκησης για την πληροφόρηση πολιτών και επιχειρήσεων και την ασφαλή διεκπεραίωση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ο ermis αποσκοπεί, μέσα από ένα σύνολο δράσεων, στο γενικότερο εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και στην παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας προς τον πολίτη και τις επιχειρήσεις (βλέπε, Ermis (2015)).

Η κυβερνητική πύλη παρέχει από ένα κεντρικό σημείο ολοκληρωμένη ενημέρωση στους πολίτες και τις επιχειρήσεις, σχετικά με όλες τις συναλλαγές τους με τη δημόσια διοίκηση (φυσικές ή ηλεκτρονικές), καθώς και επιλεγμένες υπηρεσίες ηλεκτρονικών συναλλαγών, μέσω των οποίων, οι πολίτες μπορούν ηλεκτρονικά πλέον να εξυπηρετηθούν από τη δημόσια διοίκηση.

2.2.2.3 Πρόγραμμα Διαύγεια

Με το νόμο Ν. 3861/2010 δημιουργήθηκε το Πρόγραμμα Διαύγεια, το οποίο στοχεύει στην επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας της κυβερνητικής πολιτικής και της διοικητικής δραστηριότητας, τη διασφάλιση της διαφάνειας και την εμπέδωση της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας, από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας (βλέπε, Νταλάκου (2011)).

Μέσω του προγράμματος Διαύγεια:

- Εισάγεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα η υποχρέωση ανάρτησης των αποφάσεων των κυβερνητικών οργάνων και της διοίκησης στο Διαδίκτυο.

- Ο Πολίτης μπορεί να έχει πρόσβαση, από ένα σημείο, στο σύνολο των νόμων και αποφάσεων που εκδίδουν τα κυβερνητικά όργανα, οι φορείς του στενού και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, οι Ανεξάρτητες Αρχές και οι ΟΤΑ.
- Όλες οι αποφάσεις δεν εκτελούνται αν δεν αναρτηθούν στο δικτυακό τόπο <http://et.diavgeia.gov.gr>. Με την ολοκλήρωση της ανάρτησης η κάθε απόφαση αποκτά έναν μοναδικό αριθμό Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης (ΑΔΑ), ο οποίος την πιστοποιεί.

2.2.2.4 Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων

Η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ), μέσω της ιστοσελίδας <http://www.gsis.gr> παρέχει υπηρεσίες ΗΔ 4ου και 5ου επιπέδου στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση (βλέπε, Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (2015)).

Το μεγαλύτερο και πρωτοποριακό για την Ελλάδα έργο της ΓΓΠΣ είναι η ανάπτυξη του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Φορολογίας (TAXIS), το οποίο υποστηρίζεται από τη δημιουργία διαδικτυακής πύλης για τη φορολογική εξυπηρέτηση πολιτών, επιχειρήσεων και δημόσιου τομέα μέσω διαδικτύου (TAXISnet).

Στόχος των υπηρεσιών της ΓΓΠΣ είναι να περιοριστεί η ανάγκη φυσικής παρουσίας του πολίτη, κατά τις συναλλαγές με το Υπουργείο Οικονομικών.

2.2.2.5 Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων

Το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων – ΚΗΜΔΗΣ αποτελεί πληροφοριακό σύστημα καταχώρισης δεδομένων από τις αναθέτουσες αρχές και δημόσιους φορείς, με σκοπό τη συλλογή, επεξεργασία και δημοσίευση στοιχείων που αφορούν τις δημόσιες συμβάσεις στο σύνολο τους, ήτοι δημόσιες προμήθειες, υπηρεσίες και έργα προϋπολογισθείσας αξίας 1.000€ και άνω, άνευ ΦΠΑ. Το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων συστάθηκε με το άρθρο 11 του Ν.4013/2011 (ΦΕΚ 204, Τεύχος Α, 2011) (βλέπε, Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (2015)).

Στο μητρώο καταχωρούνται στοιχεία που αφορούν στις δημόσιες συμβάσεις, οι οποίες συνάπτονται γραπτώς, με ηλεκτρονικό τρόπο ή προφορικά μεταξύ των φορέων του δημοσίου τομέα και τρίτων, με αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, ανεξαρτήτων διαδικασίας ανάθεσης.

2.2.2.6 Ηλεκτρονικές Προμήθειες στο Δημόσιο Τομέα

Οι ηλεκτρονικές προμήθειες χρησιμοποιούν εφαρμογές των ΤΠΕ σε όλα τα στάδια μίας διαδικασίας προμηθειών, με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητας και τη μείωση του άμεσου και έμμεσου κόστους της προμήθειας. Στη χώρα μας, ο δημόσιος τομέας και ο ευρύτερος δημόσιος τομέας χειρίζεται προμήθειες μεγάλου όγκου, οι οποίες προσεγγίζουν το 16% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, υλοποιούμενες κυρίως σε «χειρόγραφες» διαδικασίες. Σύμφωνα με μελέτη του Παρατηρητηρίου της Κοινωνίας της Πληροφορίας (Νοέμβριος 2007), μέσω των ηλεκτρονικών δημόσιων προμηθειών, μπορεί να εξοικονομηθεί έως και 20% των δαπανών για τις κυβερνήσεις και έως και 50% - 80% του κόστους συναλλαγής, τόσο για τους αγοραστές όσο και για τους προμηθευτές (βλέπε, Ελληνικό Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας (2007)).

Σχετικά με τις προμήθειες στο δημόσιο τομέα, τονίζουμε ότι βασικός στόχος του σχεδίου δράσης e-Europe 2005 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν, ότι μέχρι το τέλος του 2015, όλα τα κράτη μέλη, θα πρέπει να έχουν προβεί στην υλοποίηση συστημάτων ηλεκτρονικών προμηθειών στο δημόσιο (βλέπε Παράγραφο 3.1).

2.3 Χρηματοδοτικά Εργαλεία Υποστήριξης Δράσεων Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Σήμερα διαθέτουμε 3 βασικούς πόρους χρηματοδότησης για έργα στους τομείς της ΗΔ και της ψηφιακής οικονομίας γενικότερα:

- Τακτικός Προϋπολογισμός
- Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)
- Κοινοτική Χρηματοδότηση

Σε θεωρητική βάση, οι δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού καλύπτουν κύρια λειτουργικές ανάγκες, ενώ οι πόροι της Κοινοτικής Χρηματοδότησης και του ΠΔΕ μπορούν να χρησιμοποιηθούν για αναπτυξιακούς λόγους.

Επιπλέον, σαν εργαλεία χρηματοδότησης δράσεων ΗΔ μπορεί να θεωρηθούν τόσο οι Συμφωνίες Πλαίσιο, όσο και η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την από κοινού υλοποίηση υπηρεσιών/έργων. Τόσο οι Συμφωνίες Πλαίσιο όσο και οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα αναφέρονται σαν πιθανά χρηματοδοτικά εργαλεία και στο κείμενο

Στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, το οποίο θα παρουσιαστεί αναλυτικά στην παράγραφο 2.4 (βλέπε, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2014)).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικότερα τα παραπάνω χρηματοδοτικά εργαλεία.

2.3.1 Τακτικός Προϋπολογισμός και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Όσον αφορά στον **Τακτικό Προϋπολογισμό**, δίνεται η δυνατότητα για τη χρηματοδότηση έργων από εθνικούς πόρους, που καλύπτουν κύριες λειτουργικές ανάγκες του δημοσίου. Ωστόσο, οι δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού που δεσμεύονται για την υλοποίηση έργων είναι εξαιρετικά περιορισμένες. Για παράδειγμα, στον προϋπολογισμό του 2015 θα διατεθούν 700 εκατ. ευρώ για πληρωμές έργων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους (βλέπε, Υπουργείο Οικονομικών (2014)).

Δημόσιες επενδύσεις θεωρούνται όλες οι πάγιες και άυλες επενδυτικές δραστηριότητες του δημοσίου, οι οποίες στο πλαίσιο της ακολουθούμενης επενδυτικής και γενικότερα της οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής στοχεύουν στην αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Οι δημόσιες επενδύσεις υλοποιούνται από τη Βουλή, τα Υπουργεία, τις Περιφέρειες, τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις καθώς και από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, Ανώνυμες Εταιρείες του Δημοσίου και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ) και καλύπτονται οργανωτικά, διοικητικά και χρηματοδοτικά από το **Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)**.

Το ΠΔΕ αποτελεί το σημαντικότερο μέσο άσκησης αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας και καλείται να συμβάλλει στην περαιτέρω σύγκλιση των περιφερειών, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με στοχευόμενες δράσεις και παρεμβάσεις για την τόνωση της ενεργού ζήτησης, την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, την ενίσχυση της απασχόλησης, την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής δικαιοσύνης και τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας.

Στο ΠΔΕ εντάσσονται ενέργειες και δράσεις, που εγκρίνονται από το Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, ύστερα από πρόταση των αρμόδιων φορέων και χρηματοδοτούνται σε βάρος του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (βλέπε, Γενική

Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ (2015)). Όπως αναφέρεται και στον προϋπολογισμό του 2015, οι πληρωμές του ΠΔΕ για έργα που εντάσσονται σε αυτό, εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 6,8 δισ. Ευρώ (βλέπε, Υπουργείο Οικονομικών (2014)).

2.3.2 Κοινοτική Χρηματοδότηση

Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφέρει ριζικά από οποιονδήποτε προϋπολογισμό κράτους, ομοσπονδιακού ή μη, ως προς το ύψος του, την πηγή των εσόδων του, τη δομή των δαπανών του, τις οικονομικές λειτουργίες που καλείται να υπηρετήσει, αλλά και ως προς τα θεσμικά όργανα που αποφασίζουν γι' αυτόν, τη διαδικασία με την οποία καταρτίζεται και τους κανόνες που τον διέπουν.

Τυπικά, την απόφαση για τον προϋπολογισμό παίρνει το Συμβούλιο Υπουργών μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη βάση της πρότασης της Επιτροπής, στην πραγματικότητα όμως οι μείζονες αποφάσεις ως προς το ύψος και τη δομή του προϋπολογισμού παίρνονται από τα κράτη-μέλη, ως αποτέλεσμα μιας καθαρά διακρατικής διαπραγμάτευσης στο υψηλότερο επίπεδο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο) (βλέπε, Τράπεζα της Ελλάδος (2014)).

Ο κοινοτικός προϋπολογισμός αποτελεί το βασικό εργαλείο για την εφαρμογή και ανάπτυξη των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το δημοσιονομικό πλαίσιο για την επταετία (2014-2020) συμφωνήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Δεκέμβριος 2013) και προβλέπει οροφή 959 δισ. ευρώ για τις δεσμεύσεις και σε 908 δισ. ευρώ για τις πληρωμές (βλέπε, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013)).

Η κατανομή των ποσών του κοινοτικού προϋπολογισμού ανά χώρα, καθώς και η ετήσια κατανομή των συνολικών πόρων ανά κράτος μέλος έγινε την 03/04/2014 με την με αριθμό C(2014) 2082 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλέπε, Εκτελεστική Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2014)).

Με βάση την κατανομή αυτή, κάθε κράτος μέλος συντάσσει προς έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το δικό του εσωτερικό πολυετές πλαίσιο. Το πολυετές πλαίσιο 2014-2020 για την Ελλάδα ονομάζεται Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020. Το ΕΣΠΑ 2014-2020, υποβλήθηκε επίσημα από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, στις 17 Απριλίου 2014, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βλέπε, Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού (2014)).

Την 23/5/2014, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το νέο ΕΣΠΑ 2014 – 2020, συνολικού π/υ €20,84 δις (κοινοτική συνδρομή), €26 δις (δημόσια δαπάνη) (βλέπε, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014)), το οποίο συγχρηματοδοτείται από τα Ταμεία Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), Ταμείο Συνοχής, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

Οι προτεραιότητες που θα υποστηριχτούν από το νέο ΕΣΠΑ είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, η προστασία του περιβάλλοντος και η μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον, η ανάπτυξη, ο εκσυγχρονισμός και η συμπλήρωση των υποδομών πρόσβασης και η βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης (βλέπε, Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (2014)).

2.3.3 Συμφωνία Πλαίσιο

Η συμφωνία πλαίσιο είναι μια νέου τύπου συμφωνία για την προμήθεια υλικού ή υπηρεσιών, η οποία παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα σε σχέση με τη μεθοδολογία που ακολουθείται μέχρι σήμερα. Η συμφωνία πλαίσιο συνάπτεται μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και ενός πλήθους προμηθευτών του ζητούμενου προϊόντος ή υπηρεσίας, μετά από αρχική διαγωνιστική διαδικασία και αποτελεί μια γενική συμφωνία ότι το δημόσιο θα ζητά για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, και ανάλογα με τις ανάγκες του, την προμήθεια των συγκεκριμένων προϊόντων ή υπηρεσιών. Κάθε επιμέρους προμήθεια γίνεται με 2ο διαγωνιστικό κύκλο, εντός της συμφωνίας πλαίσιο. Αυτό σημαίνει ταχύτητα, αξιοπιστία και διαφάνεια.

Οι συμφωνίες πλαίσιο είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο μοντέλο σε χώρες της Ευρώπης. Είναι συνηθισμένο, για παράδειγμα, οι προμήθειες του δημοσίου σε εξοπλισμό και υπηρεσίες πληροφορικής και επικοινωνιών να γίνονται με τη διαδικασία συμφωνιών πλαίσιο. Είναι ένα μοντέλο το οποίο ενθαρρύνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και μπορεί να προσφέρει οικονομία, ταχύτητα και ποιότητα στις προμήθειες του δημοσίου (βλέπε, European Commission General Internal Market and Services (2005)).

2.3.4 Χρηματοδότηση μέσω Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)

Η συνεργασία του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα για την ανάπτυξη συστημάτων προβλέπεται από το νομοθετικό πλαίσιο ΣΔΙΤ. Οι ΣΔΙΤ αποτελούν μια μεγάλη μεταρρύθμιση στον τομέα της δημιουργίας υποδομών και της παροχής υπηρεσιών του δημοσίου.

Οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα αποτελούν ένα χρηματοδοτικό εργαλείο υλοποίησης έργων και παροχής υπηρεσιών, το οποίο έχει εφαρμοσθεί διεθνώς με πολλές εναλλακτικές μορφές. Ανάλογα με το αντικείμενο της σύμπραξης, το είδος και το μέγεθος της εμπλοκής του ιδιωτικού φορέα σε αυτό και των κινδύνων που αναλαμβάνουν τα δύο μέρη, μπορούμε να διακρίνουμε τις συμπράξεις σε δύο βασικές κατηγορίες: σε ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ και σε μη ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ.

Ως ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ νοούνται εκείνα τα έργα ή οι υπηρεσίες στις οποίες πέρα από τη χρηματοδότηση, το σχεδιασμό, την κατασκευή και τη συντήρησή τους, ιδιωτικοί φορείς αναλαμβάνουν και την εκμετάλλευσή τους. Ως μη ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ νοούνται εκείνα τα έργα ή οι υπηρεσίες στις οποίες δεν υπάρχει το στοιχείο της εκμετάλλευσης για τους ιδιωτικούς φορείς (βλέπε, Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ (2015)).

Μεγάλα έργα στους τομείς της ΗΔ και της ψηφιακής οικονομίας μπορούν να προωθηθούν με το μοντέλο ΣΔΙΤ.

2.4 Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστεί συνοπτικά, η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 του αρμόδιου Υπουργείου.

Η Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του Δημόσιου Τομέα, η οποία επικεντρώνεται σε έξι βασικούς πυλώνες διοικητικής μεταρρύθμισης, που θα παρέχουν σταθερά και μακροχρόνια θεμέλια για το μέλλον της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα (βλέπε, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2014)).

Οι έξι πυλώνες διοικητικής μεταρρύθμισης είναι:

1. Δημιουργία μιας συμπαγούς και καλά συντονισμένης δημόσιας διοίκησης
2. Σχεδιασμός ενός δημόσιου τομέα που εστιάζει στις ανάγκες των πολιτών και των επιχειρήσεων και παρέχει αποτελεσματικές υπηρεσίες σε πλήρη εναρμόνιση με τις εκσυγχρονισμένες δομές και τις απλουστευμένες διαδικασίες.
3. Υλοποίησης μιας στρατηγικής ανθρώπινου δυναμικού ευθυγραμμισμένης με την αποστολή και το όραμα των παρεχόμενων πολιτοκεντρικών υπηρεσιών.
4. Ενδυνάμωση ανώτερων διοικητικών στελεχών, για την επίτευξη υψηλών αποδόσεων και αφοσίωσης.
5. Ανάπτυξη κουλτούρας αποτελεσμάτων που πρέπει να αντικαταστήσει την τρέχουσα διεκπεραιωτική προσέγγιση.
6. Σχεδιασμός ευέλικτων διαδικασιών και ικανοτήτων για την προώθηση και υποστήριξη μελλοντικών μεταρρυθμίσεων, που θα διαφυλάξουν την ανάγκη της κοινωνίας να απολαμβάνει μακροπρόθεσμα οφέλη.

Ο στόχος του Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, όπως αναφέρεται στο κείμενο στρατηγικής του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (βλέπε, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2014)), είναι:

«Στα επόμενα επτά χρόνια, αξιοποιώντας το δυναμικό των ΤΠΕ ως καταλύτη ανάπτυξης και εργαλείο σύγχρονης διακυβέρνησης, η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και θα καταστεί πιο αποδοτική και παραγωγική, παρέχοντας στους πολίτες και τις επιχειρήσεις πολιτοκεντρικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες.»

Ο παραπάνω στόχος υλοποιείται με βάση τρεις διακριτούς στρατηγικούς άξονες (ΣΑ) παρέμβασης (βλέπε, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2014)). Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση:

- ΣΑ1. Ως όχημα εκσυγχρονισμού του κράτους και της Διοίκησης θα στηρίζει την εξελισσόμενη διοικητική μεταρρύθμιση της χώρας, σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, διαφάνειας και λογοδοσίας.
- ΣΑ2. Ως μηχανισμός επανασύνδεσης του πολίτη με το κράτος και τη διοίκηση, θα κατακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος, μέσω αξιόπιστων και ποιοτικών

υπηρεσιών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη, ενισχύουν την ισότιμη και ενεργή συμμετοχή και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των πολιτών.

ΣΑ3. Ως μοχλός σχεδιασμού και συντονισμού των οριζόντιων πολιτικών ΤΠΕ στη Δημόσια Διοίκηση, θα εγγυηθεί την εφαρμογή των συμφωνημένων δεσμευτικών γενικών αρχών κατά τη χάραξη, έγκριση και υλοποίηση κάθε στόχου, δράσης και επί μέρους έργου, στο σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης.

Πίνακας 2.2.

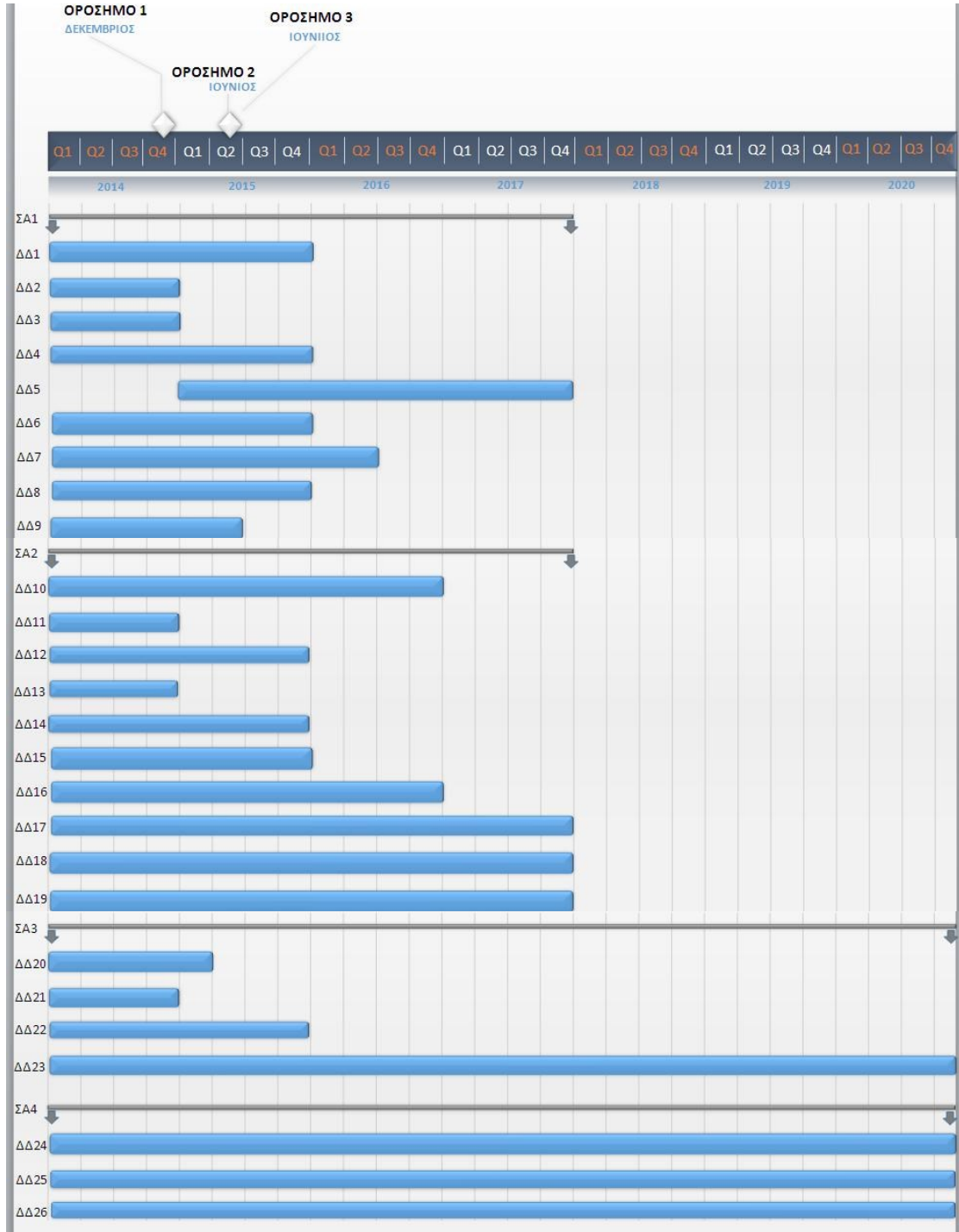
Δέσμες Δράσεων του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020

ΣΑ1. Εκσυγχρονισμός κράτους και διοίκησης
ΔΔ1. Διαλειτουργικότητα πληροφοριακών συστημάτων
ΔΔ2. Δράσεις διάδοσης και υποχρεωτικής εφαρμογής του Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε όλες τις δράσεις και έργα των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης
ΔΔ3. Ανάπτυξη συστήματος μέτρησης, αξιολόγησης και συνεχούς βελτίωσης της απόδοσης των ηλεκτρονικών υπηρεσιών
ΔΔ4. Ανοικτή, διαφανής και ασφαλής διακίνηση δημόσιων εγγράφων
ΔΔ5. Ηλεκτρονικοποίηση απλοποιημένων λειτουργικών διαδικασιών Φορέων της Δημόσιας Διοίκησης
ΔΔ6. Δημιουργία ενιαίας ψηφιακής υποδομής διαχείρισης Ανθρώπινου Κεφαλαίου (HRMS)
ΔΔ7. Λειτουργία ενιαίου συστήματος χρηματοοικονομικής και δημοσιονομικής διαχείρισης – ERP
ΔΔ8. Κατάρτιση ολοκληρωμένης πολιτικής προμήθειας, χρήσης και λειτουργίας, διαχείρισης και συντήρησης των βασικών πληροφοριακών υποδομών και υπηρεσιών του Δημοσίου
ΔΔ9. Κατάρτιση στρατηγικής για την ανάπτυξη των υπηρεσιών κυβερνητικού υπολογιστικού νέφους (GreekGCloudStrategy) για τη Δημόσια Διοίκηση
ΣΑ2. Επανασύνδεση πολίτη με κράτος και δημόσια διοίκηση
ΔΔ10. Λειτουργία συστήματος παροχής υπηρεσιών διαχείρισης σχέσεων με τους πολίτες (CRMS)
ΔΔ11. Λειτουργία Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημόσιων Προμηθειών
ΔΔ12. Αναβάθμιση της Κεντρικής Διαδικτυακής Πύλης Ενιαίας Πρόσβασης στις Υπηρεσίες του Δημοσίου Τομέα
ΔΔ13. Οριστικοποίηση του τρόπου αυθεντικοποίησης πολιτών
ΔΔ14. Δημιουργία κατάλληλων υποδομών αυθεντικοποίησης
ΔΔ15. Διεύρυνση εφαρμογής συστημάτων που προάγουν τις διαφανείς διαδικασίες στην Δημόσια Διοίκηση
ΔΔ16. Εξασφάλιση της πρόσβασης και της συμμετοχής για το σύνολο των πολιτών
ΔΔ17. Βελτίωση νομοθετικού πλαισίου για την πρόσβαση και την συμμετοχή των πολιτών
ΔΔ18. Ψηφιακή κατάρτιση πολιτών
ΔΔ19. Ενίσχυση της ψηφιακής κατάρτισης του συνόλου των στελεχών του δημοσίου
ΣΑ3. Συντονισμός οριζόντιων πολιτικών στη δημόσια διοίκηση
ΔΔ20. Διασύνδεση βασικών μητρώων
ΔΔ21. Διασύνδεση Εμπορικών Μητρώων
ΔΔ22. Ενίσχυση θεσμικού πλαισίου και υποδομών για τα ανοιχτά δημόσια δεδομένα
ΔΔ23. Στρατηγική συμμαχία με Αρχές και Υπηρεσίες ελέγχου και καταπολέμησης της διαφθοράς
ΣΑ4. Συντονισμός οριζόντιων πολιτικών στη δημόσια διοίκηση
ΔΔ24. Δράσεις Ορθολογικής Αξιοποίησης των ΤΠΕ για την πραγματοποίηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
ΔΔ25. Εξάλειψη Επικαλύψεων / Επανάληψων σε Δράσεις της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
ΔΔ26. Έργα Πρότυπα

Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Διάγραμμα 2.1.

Διάγραμμα Gantt των Δεσμών Δράσεων του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020



Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Οι παραπάνω στρατηγικοί άξονες της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, εξειδικεύονται στο Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020, που έχει συνταχθεί από το αρμόδιο υπουργείο την 22/01/2015 (βλέπε, Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2015)). Κύριο μέλημα του σχεδίου είναι η διασφάλιση της εξοικονόμησης πόρων, της μη επανάληψης ενεργειών, της βιωσιμότητας των προτεινόμενων έργων και γενικότερα της απαρέγκλιτης τήρησης των γενικών αρχών της Στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.

Ειδικότερα, κάθε ένας από τους τρεις παραπάνω στρατηγικούς άξονες (ΣΑ) υλοποιείται μέσω μιας σειράς από δέσμες δράσεων (ΔΔ), με καθορισμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Στο σχέδιο δράσης, εκτός των παραπάνω τριών στρατηγικών αξόνων, υπάρχει και ένας επιπλέον άξονας που περιλαμβάνει γενικές δέσμες δράσεων, που διατρέχουν οριζόντια το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του σχεδίου. Ο Πίνακας 2.2 παρουσιάζει τις δέσμες δράσεων ανά στρατηγικό άξονα. Επιπρόσθετα, προκειμένου να έχουμε μια εποπτική εικόνα των δράσεων αυτών, τις αποτυπώνουμε σε ένα διάγραμμα Gantt (Διάγραμμα 2.1) ώστε να αντιληφθούμε με πιο περιγραφικό τρόπο το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται μια συγκριτική παρουσίαση της πορείας των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά στον τομέα της ΗΔ, αλλά και της ψηφιακής οικονομίας γενικότερα. Αρχικά, επιχειρούμε μια συνοπτική ιστορική αναδρομή, που αφορά τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ, από το 2000 μέχρι σήμερα. Παρουσιάζονται οι ευρωπαϊκές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης που έχουν αναπτυχθεί διαχρονικά τα περασμένα χρόνια. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται συνοπτικά οι διαθέσιμοι στη βιβλιογραφία δείκτες, που θα χρησιμοποιηθούν, προκειμένου να αξιολογηθεί η πορεία εξέλιξης των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα της ΗΔ. Οι δείκτες αυτοί έχουν δημιουργηθεί από διαφορετικούς θεσμούς (παγκόσμιους και ευρωπαϊκούς) αλλά και ερευνητές, με σκοπό την αντικειμενική αξιολόγηση της πορείας των χωρών, σε ότι αφορά την ΗΔ. Ακολουθεί, η διαγραμματική παρουσίαση της πορείας των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της Ψηφιακής Οικονομίας και της ΗΔ.

3.1 Η Ψηφιακή Οικονομία και η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ευρώπη.

Σύντομη Ιστορική Αναδρομή

Τον Μάρτιο του 2000 συνήλθε στη Λισαβόνα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο κατέληξε σε ένα στρατηγικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2010: *«να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση η πιο ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο, στηριζόμενη στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες θέσεις εργασίας και αυξημένη κοινωνική συνοχή»* (βλέπε, Hahamis *et al* (2005)).

Ένα από τα βασικότερα οχήματα προς το στόχο αυτό, αποτελούσε η εκμετάλλευση των ευκαιριών που προσδίδουν οι νέες τεχνολογίες και το Διαδίκτυο. Προς την κατεύθυνση αυτή, έχουν υλοποιηθεί κατά το παρελθόν, μια σειρά από σχέδια δράσης εστιασμένα στην **«Ηλεκτρονική Ευρώπη» (e-Europe)** και την εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων της ΗΔ, προς όφελος της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των ευρωπαίων πολιτών (βλέπε, Hahamis *et al* (2005)).

Τον Ιούνιο του **2000**, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε το σχέδιο δράσης «**e-Europe 2002**, Κοινωνία της Πληροφορίας για όλους» (βλέπε, European Commission (2002)). Κύριος στόχος του σχεδίου δράσης ήταν η ενίσχυση της συνδεσιμότητας στο Διαδίκτυο στην Ευρώπη, το άνοιγμα του ανταγωνισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και η ενθάρρυνση στη χρήση του Internet (βλέπε, Liikanen (2003) και Curtin *et al* (2003)).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ιούνιο του **2002** στη Σεβίλλη, ενέκρινε το σχέδιο δράσης **e-Europe 2005** (βλέπε, European Commission (2005)). Βασικός στόχος της πρωτοβουλίας αυτής ήταν η αξιοποίηση των ευκαιριών που δίνουν η πληροφορική, οι τηλεπικοινωνίες και τα δίκτυα υψηλών ταχυτήτων. Ως τα τέλη του 2005, η Ευρώπη έπρεπε να έχει αναπτύξει, στο δημόσιο τομέα, υπηρεσίες ηλεκτρονικής υγείας (e-health), υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-government), ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning), να έχει δημιουργήσει ένα δυναμικό περιβάλλον ηλεκτρονικού επιχειρείν, να διαθέτει ασφαλείς υποδομές και η διείσδυση του Διαδικτύου στους πολίτες να είναι ιδιαίτερα αυξημένη.

Όσον αφορά στην ΗΔ, οι στόχοι ήταν:

- Οι δημόσιες υπηρεσίες να διαθέτουν ευρυζωνικές συνδέσεις με το Διαδίκτυο.
- Έγκριση από την Επιτροπή, πριν από το τέλος του 2003, ενός πλαισίου διαλειτουργικότητας για να διευκολύνει την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Παροχή διαδραστικών δημόσιων υπηρεσιών, άμεσα προσβάσιμων σε όλους μέσω ευρυζωνικών δικτύων.
- Ηλεκτρονικές προμήθειες στο δημόσιο τομέα, μέχρι το τέλος του 2005.
- Δημιουργία σημείων ελεύθερης πρόσβασης στο Διαδίκτυο (public hotspots).

Τα αποτελέσματα του e-Europe 2005 ήταν θετικά σε πολλές χώρες και ειδικότερα στην αύξηση των συνδέσεων υψηλών ταχυτήτων στους διάφορους δημόσιους οργανισμούς, στην αύξηση των δημόσιων χώρων που προσφέρουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και στην παροχή διαδραστικών υπηρεσιών.

Το **2005**, το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαρακτήρισε τη γνώση και την καινοτομία κινητήρες της αειφόρου ανάπτυξης και δήλωσε ότι είναι απαραίτητη η οικοδόμηση μιας κοινωνίας της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, βασισμένη στην ευρεία χρήση τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών στις δημόσιες υπηρεσίες, τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Προς την κατεύθυνση αυτή ενέκρινε τη «**στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση**» (βλέπε, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2005)).

Βασιζόμενη σε σφαιρική ανάλυση των προκλήσεων που συνιστά η κοινωνία της πληροφορίας και στην ευρύτερη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους που πραγματοποιήθηκε στην περίπτωση προηγούμενων πρωτοβουλιών και μέσω, η Επιτροπή πρότεινε τρεις προτεραιότητες για τις πολιτικές της Ευρώπης όσον αφορά στην κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα επικοινωνίας:

1. Την ολοκλήρωση του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου της πληροφορίας, που προωθεί ανοιχτή και ανταγωνιστική εσωτερική αγορά για την κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.
2. Την ενίσχυση καινοτομίας και επενδύσεων στην έρευνα ΤΠΕ, για την προαγωγή της ανάπτυξης, καθώς και περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης.
3. Την επίτευξη της ευρωπαϊκής κοινωνίας της πληροφορίας, χωρίς κοινωνικό αποκλεισμό, που προωθεί την ανάπτυξη και την απασχόληση κατά τρόπο συμβατό με την αειφόρο ανάπτυξη και που θέτει ως προτεραιότητα καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες και βελτιωμένη ποιότητα ζωής.

Το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015: Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση έξυπνης, αειφορικής και καινοτομικής διακυβέρνησης δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2010 και υποστηρίζει την παροχή μιας νέας γενιάς ανοικτών, ευέλικτων, συνεργατικών και αδιάλειπτων υπηρεσιών ΗΔ στους πολίτες σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (βλέπε, European Commission (2012)).

Αναγνωρίζει τέσσερις πολιτικές προτεραιότητες, οι οποίες στηρίζονται στη στρατηγική του Μάλμο (βλέπε, European Commission (2009)):

1. Ενδυνάμωση των χρηστών: υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες των χρηστών, βελτίωση της διαφάνειας, συμμετοχή των πολιτών και των επιχειρήσεων στη διαδικασία χάραξης πολιτικής.
2. Εσωτερική αγορά: αδιάλειπτες υπηρεσίες για επιχειρήσεις, κινητικότητα προσώπων, υλοποίηση διασυνοριακών υπηρεσιών.
3. Απόδοση και αποτελεσματικότητα δημόσιων διοικήσεων: βελτίωση των οργανωτικών διαδικασιών, μείωση του διοικητικού φόρτου, πράσινη διακυβέρνηση.

4. Πρόβλεψη προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της ΗΔ: ανοιχτές προδιαγραφές και διαλειτουργικότητα, εξασφάλιση βασικών καταλυτικών υπηρεσιών (πχ ηλεκτρονικές υπογραφές).

Στόχος το σχεδίου δράσης είναι μέχρι το τέλος του 2015, το 50% των ευρωπαίων πολιτών και το 80% των επιχειρήσεων, να χρησιμοποιούν υπηρεσίες ΗΔ.

«**Ευρώπη 2020**» είναι η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ανάπτυξη και την απασχόληση, που ξεκίνησε το **2010** με ορίζοντα το **2020**. Στόχος της δεν είναι απλώς η αντιμετώπιση της κρίσης, από την οποία εξάλλου οι οικονομίες ανακάμπτουν σταδιακά, αλλά και των μειονεκτημάτων του αναπτυξιακού μοντέλου, καθώς και η δημιουργία των συνθηκών για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (βλέπε, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1993)).

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν τεθεί πέντε πρωταρχικοί στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το τέλος του 2020. Οι στόχοι αυτοί αφορούν την απασχόληση, την έρευνα και την ανάπτυξη, το κλίμα/την ενέργεια, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας.

3.2 Βασικοί Δείκτες Μέτρησης της Πορείας των Χωρών σε ότι Αφορά Πολιτικές και Δράσεις Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται συνοπτικά οι διαθέσιμοι στη βιβλιογραφία δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν προκειμένου να αξιολογηθεί η πορεία εξέλιξης των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ΗΔ. Οι δείκτες αυτοί έχουν δημιουργηθεί από διαφορετικούς θεσμούς (παγκόσμιους και ευρωπαϊκούς), αλλά και ερευνητές, με σκοπό την αντικειμενική αξιολόγηση της πορείας των χωρών, σε ότι αφορά την ΗΔ. Στην παρούσα διπλωματική εργασία, θα επιχειρήσουμε μια σύνθεση των δεικτών αυτών, προκειμένου να εκτιμήσουμε, κατά τρόπο σφαιρικό, τις αδυναμίες και τα δυνατά σημεία των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και της Ελλάδας ειδικότερα, στους τομείς της ΗΔ και της ψηφιακής οικονομίας.

3.2.1 Ο Δείκτης E-Government Development Index των Ηνωμένων Εθνών

Ο δείκτης E-Government Development Index (EGDI) έχει δημιουργηθεί από τα Ηνωμένα Έθνη το 2001 (βλέπε, United Nations (2014)). Πρόκειται για ένα σύνθετο δείκτη, ο οποίος καλύπτει τρεις βασικούς άξονες της ΗΔ:

1. Σκοπός και ποιότητα παροχής online υπηρεσιών (OSI—Online Service Index).
2. Τηλεπικοινωνιακές συνδέσεις και γενικότερα υποδομές (ΤΠ—Telecommunication Infrastructure Index).
3. Ανθρώπινος παράγοντας (HCI—Human Capital Index). (π.χ Ποσοστό αναλφάβητων, Εκπαιδευτικό σύστημα κ.α.)

Η συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζεται σε ετήσια βάση και αποτελεί μια ένδειξη της πορείας εξέλιξης των χωρών στον τομέα της ΗΔ.

Ο τρόπος υπολογισμού του βασίζεται στην αξιολόγηση από ειδικούς εμπειρογνώμονες, της πορείας καθενός από τα 193 κράτη του ΟΗΕ, συλλέγοντας πληροφορίες από κυβερνητικούς ιστοτόπους, σε θέματα που αφορούν κυβερνητικές πολιτικές και στρατηγικές στον τομέα της ΗΔ. Επιπλέον, αξιολογούνται και οι εκθέσεις προόδου κάθε κράτους μέλους στα αρμόδια όργανα των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΗΕ.

Από μαθηματικής άποψης, ο δείκτης EGDI αποτελεί τον μέσο όρο των παραπάνω τριών αξόνων. Ο μέσος όρος του δείκτη EGDI των κρατών μελών (EU28) για το έτος 2014 (έτος αναφοράς μετρήσεων 2013) ανέρχεται στο 0,7300, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 17/28 με δείκτη EGDI 0,7118 (βλέπε, United Nations (2014)).

3.2.2 Ο Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας του Digital Agenda Scoreboard της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Το Digital Agenda Scoreboard της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποτελεί μια συγκριτική αξιολόγηση της πορείας των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ότι αφορά τον τομέα της ψηφιακής οικονομίας. Το Scoreboard απεικονίζει το δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index - DESI), ο οποίος μετράται σε ετήσια βάση από την υπηρεσία EUROSTAT της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλέπε, European Commission Digital Agenda Scoreboard (2015)). Πρόκειται για έναν νέο δείκτη που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

εισήγαγε τον Φεβρουάριο του 2015 (βλέπε, Γραφείο Τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2015)), συμπληρωματικά με τους υπάρχοντες δείκτες μέτρησης της πορείας των χωρών μελών στον τομέα της ψηφιακής οικονομίας, όπως αυτοί παρουσιάζονται στις ενότητες 3.2.3, 3.2.4, 3.2.5 που ακολουθούν.

Ο δείκτης DESI αξιολογεί μια σειρά επιμέρους δεικτών, που αφορούν πέντε βασικές παραμέτρους: συνδεσιμότητα, ανθρώπινο κεφάλαιο, χρήση του Διαδικτύου, ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας και ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες. Ο DESI 2015 καταρτίστηκε με βάση δείκτες που αφορούν, κατά κύριο λόγο, το ημερολογιακό έτος 2014, με τις βαθμολογίες των χωρών να κυμαίνονται από το 0 έως 1 (σ. όσο υψηλότερη είναι η βαθμολογία τόσο καλύτερες είναι οι επιδόσεις της χώρας) (βλέπε, European Commission Digital Agenda Scoreboard (2015)).

Σε ότι αφορά τον δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας, παρατηρούμε την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να δημιουργήσει ένα δείκτη, ο οποίος να λαμβάνει υπόψη του περισσότερους παράγοντες, στα πρότυπα του δείκτη EGDΙ του ΟΗΕ.

Ο μέσος όρος του δείκτη DESI 2015 των κρατών μελών (EU28) για το έτος 2015 (έτος αναφοράς μετρήσεων 2014) ανέρχεται στο 0,47, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 26/28, με δείκτη DESI 2015 0,36 (βλέπε, European Commission Digital Agenda Scoreboard (2015)).

3.2.3 Ο Δείκτης Digital Agenda Scoreboard-eGovernment της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Ο δείκτης αυτός αποτυπώνει τη διείσδυση των υπηρεσιών ΗΔ στον πληθυσμό κάθε χώρας. Ο δείκτης εκφράζεται με τη μορφή ποσοστού και αναπαριστά το ποσοστό των χρηστών κάθε χώρας που έχουν συναλλαγή με το κράτος χρησιμοποιώντας σαν κανάλι επικοινωνίας το Διαδίκτυο. Ο μέσος όρος του δείκτη των κρατών μελών (EU28) για το έτος 2014 (έτος αναφοράς μετρήσεων 2013) ανέρχεται στο 41%, ενώ ο στόχος για το 2015 (έτος αναφοράς μετρήσεων 2014), έχει τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο 50% (Οι μισοί ευρωπαίοι πολίτες να χρησιμοποιούν υπηρεσίες ΗΔ) (βλέπε, European Commission (2013)).

Η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 17/28, με δείκτη Digital Agenda Scoreboard-eGovernment στο 36% για το 2014.

3.2.4 Ο Δείκτης *User-centric eGovernment Indicator* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Ο δείκτης αναπαριστά σε ποιο βαθμό μια υπηρεσία παρέχεται διαδικτυακά και το βαθμό αποδοχής της από τους χρήστες. Ο δείκτης λαμβάνει υπόψη του, τόσο τη διαθεσιμότητα μιας υπηρεσίας ΗΔ (online availability), όσο και τη χρηστικότητα (online usability) (βλέπε, European Commission (2012)). Ο μέσος όρος του δείκτη, για τα κρατη μέλη (EU28), για το έτος 2014 (έτος αναφοράς μετρήσεων 2013), ανέρχεται στο 70%, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 25/28, με δείκτη *User-centric eGovernment Indicator* στο 50% για το 2014 (βλέπε, European Commission (2013)).

3.2.5 Ο Δείκτης *Transparent eGovernment Indicator* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Ο δείκτης αυτός αναφέρεται στην έννοια της διαφάνειας στην παροχή υπηρεσιών του κράτους προς τον πολίτη (βλέπε, European Commission (2012)).

Ο δείκτης λαμβάνει υπόψη του:

- Το βαθμό διαφάνειας στις υποχρεώσεις των δημοσίων οργανισμών προς τους πολίτες, όπως επίσης και την απόδοση των δημοσίων οργανισμών.
- Το βαθμό διαφάνειας στις διαδικασίες που απαιτούνται για την παροχή της υπηρεσίας προς τους πολίτες.
- Διαφάνεια σε ότι αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων των πολιτών που χρησιμοποιούν τη διαδικτυακή υπηρεσία.

Ο μέσος όρος του δείκτη των κρατών μελών (EU28) για το έτος 2014 (έτος αναφοράς μετρήσεων 2013) ανέρχεται στο 48%, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 25/28 με δείκτη *Transparent eGovernment Indicator* στο 23% για το 2014 (βλέπε, European Commission (2013)).

3.2.6 Ο Δείκτης *Composite index of eHealth adoption* της *Ευρωπαϊκής Επιτροπής*

Ο δείκτης αυτός δεν καλύπτει εξολοκλήρου τον τομέα του eGovernment, αλλά τον υποτομέα του eHealth, δηλαδή της ηλεκτρονικής υγείας. Δεδομένου ότι τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σοβαρές προσπάθειες στη χώρα μας για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος υγείας (πχ. Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα Νοσοκομείων, Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση, Ηλεκτρονική Θεώρηση Βιβλιαρίων κ.α.), θεωρούμε σκόπιμο να δούμε τη απόδοση της χώρας μας στον υποτομέα αυτό, σε σύγκριση με τα άλλα κράτη μέλη.

Ενδεικτικό της χρηματοδότησης των έργων πληροφορικής υγείας στην Ελλάδα είναι το γεγονός, ότι μόνο τα επιχειρησιακά προγράμματα της Υγείας-Πρόνοιας στη δεύτερη και την τρίτη χρηματοδοτική περίοδο χρηματοδοτήθηκαν από την Κοινότητα με περίπου 620 εκατ. Ευρώ, όπως προκύπτει από την Τελική Έκθεση του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής με τίτλο «Οι Πολιτικές που Χρηματοδοτούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό και η Ελληνική Οικονομία» που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2014 (βλέπε, Τράπεζα της Ελλάδος (2014)).

Ο σύνθετος δείκτης μέτρησης της διείσδυσης των υπηρεσιών eHealth, λαμβάνει υπόψη του τέσσερις κρίσιμες πτυχές της ηλεκτρονικής υγείας (βλέπε, European Commission (2011)). Αυτές είναι:

- Ύπαρξη ηλεκτρονικών μητρώων ασθενών.
- Διαλειτουργικότητα συστημάτων.
- Τηλεϊατρική.
- Ηλεκτρονικός φάκελος ασθενή.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία γίνεται η εκτίμηση του σύνθετου δείκτη, ο οποίος παίρνει τιμές στο διάστημα από 0 έως 4. Ο δείκτης έχει 4 διαβαθμίσεις:

- η τιμή 1 σημαίνει ότι δεν υπάρχει διαθέσιμη eHealth υπηρεσία,
- η τιμή 2 σημαίνει ότι υπάρχει πλήρως λειτουργική υπηρεσία, η οποία όμως δε χρησιμοποιείται,
- η τιμή 3 σημαίνει ότι η υπηρεσία χρησιμοποιείται σπάνια, ενώ,
- η τιμή 4 ότι χρησιμοποιείται συστηματικά.

Ο μέσος όρος του δείκτη των κρατών μελών (EU28) για το έτος 2014 (έτος αναφοράς μετρήσεων 2013) ανέρχεται στο 1,876, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 21/28 με δείκτη Composite index of eHealth adoption στο 1,605 για το 2014 (βλέπε, European Commission (2011)).

3.3 Άλλοι Δείκτες Μέτρησης

Είναι γενικά διαπιστωμένο, ότι η εφαρμογή πολιτικών ΗΔ οδηγεί σε αύξηση της παραγωγικότητας του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και ενισχύει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό θα επιχειρήσουμε να συνδυάσουμε τους παραπάνω δείκτες, οι οποίοι σχετίζονται με την ψηφιακή οικονομία και την ΗΔ, με οικονομικούς δείκτες, όπως ο ρυθμός ανάπτυξης, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η κοινοτική χρηματοδότηση που έχουν λάβει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα τελευταία χρόνια.

3.3.1 Ρυθμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

Ο όρος ανάπτυξη στα οικονομικά αναφέρεται στην αύξηση της πραγματικής παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών σε μία οικονομία με την πάροδο του χρόνου. Κατά σύμβαση, ως μέτρο ή δείκτης της ανάπτυξης ορίζεται ο μακροχρόνιος μέσος ποσοστιαίος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται σε πραγματικούς όρους, δηλαδή διορθωμένους ως προς τον πληθωρισμό, και όχι σε ονομαστικούς όρους (βλέπε, Cohn (2009)).

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι το εισόδημα που αναλογεί κατά μέσο όρο σε κάθε κάτοικο της χώρας, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία (βλέπε, Cohn (2009)).

Στη συνέχεια, θα επιχειρήσουμε να συγκρίνουμε τη θέση των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε σχέση με το ρυθμό ανάπτυξης και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους, με την κατάταξη των χωρών όσον αφορά στους δείκτες που αφορούν την ψηφιακή οικονομία και την ΗΔ.

3.3.2 Εκτιμώμενα Οφέλη από τη Χρήση Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης το Έτος 2017

Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ΗΔ 2011-2015, η μείωση του διαχειριστικού κόστους του δημόσιου τομέα αποτελεί σημείο κλειδί στην πορεία για αποτελεσματική και ποιοτική διακυβέρνηση (βλέπε, European Commission (2012)). Στο

πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δημοσιεύτηκε το 2014, τα κράτη θα έχουν σημαντικό δημοσιονομικό όφελος από τη μείωση του διαχειριστικού κόστους, που επιτυγχάνεται μέσω της προώθησης και εφαρμογής πολιτικών ΗΔ τα επόμενα χρόνια (βλέπε, European Commission Digital Agenda (2014)). Η συγκεκριμένη μελέτη εκτιμά τα πιθανά δημοσιονομικά οφέλη των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2017, λαμβάνοντας υπόψη τις μεταρρυθμίσεις που έχουν ανακοινώσει και υλοποιούν στον τομέα της ΗΔ. Η μελέτη δείχνει, ότι το έτος 2017, το δημοσιονομικό όφελος της EU28 θα ανέρχεται στο ποσό των 10 δις. € σε σχέση με το έτος αναφορά της μελέτης (2013), ενώ για την Ελλάδα, το όφελος αυτό ανέρχεται στα 134 εκατ. €.

3.3.3 Κοινοτική Χρηματοδότηση

Ένας ακόμα δείκτης με τον οποίο θα επιχειρήσουμε να αξιολογήσουμε την πορεία των χωρών, όσον αφορά στον τομέα της ΗΔ, είναι η κοινοτική χρηματοδότηση που έλαβαν μέχρι σήμερα ή πρόκειται να λάβουν κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο (2014-2020). Είναι γεγονός, ότι οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ΗΔ έχουν τέτοιες χρηματοδοτικές απαιτήσεις που είναι δύσκολο, ειδικότερα για τις οικονομικά αδύναμες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να τις στηρίξουν από τον προϋπολογισμό τους (ή το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Για το λόγο αυτό, η κοινοτική χρηματοδότηση αποτελεί σημαντικό εργαλείο ανάπτυξης των χωρών μελών. Στη συνέχεια του κεφαλαίου, θα παρουσιάσουμε αναλυτικούς πίνακες και γραφήματα σχετικά με την κοινοτική χρηματοδότηση των κρατών μελών 2000-2020, όπως προκύπτουν από στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλέπε, European Commission Regional Policy (2015)).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία αυτά, αλλά και από την Τελική Έκθεση του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής με τίτλο «Οι Πολιτικές που Χρηματοδοτούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό και η Ελληνική Οικονομία» που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2014 (βλέπε, Τράπεζα της Ελλάδος (2014)), η Ελλάδα ανήκει στα κράτη που ευνοήθηκαν περισσότερο από τον κοινοτικό προϋπολογισμό τα περασμένα χρόνια.

Ειδικότερα, την περίοδο 2010-2012, ο υπολογισμός των καθαρών εσόδων κάθε κράτους από τον κοινοτικό προϋπολογισμό δείχνει ότι η χώρα με το μεγαλύτερο όφελος σε απόλυτες τιμές ήταν η Πολωνία, ακολουθούμενη σε μεγάλη απόσταση από την Ελλάδα (η οποία για όλα τα παλαιότερα έτη ήταν σαφώς η περισσότερο «ευνοημένη» χώρα), την Πορτογαλία, την

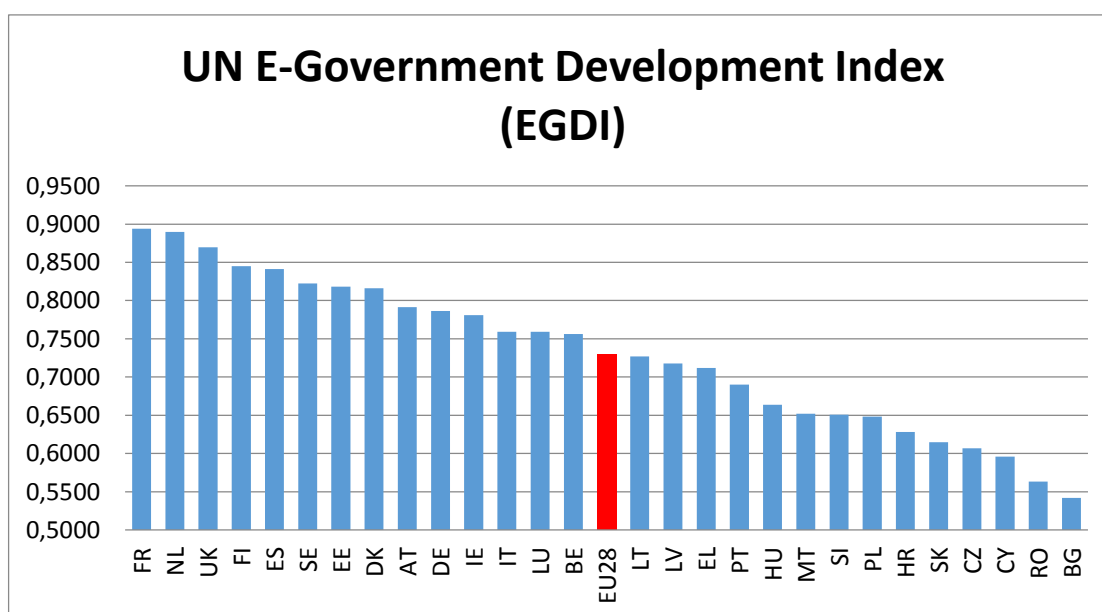
Ουγγαρία και την Ισπανία, ενώ στο άλλο άκρο οι χώρες με τη μεγαλύτερη καθαρή συνεισφορά ήταν η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ολλανδία (βλέπε, Τράπεζα της Ελλάδος (2014)).

3.4 Παρουσίαση της Κατάστασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - EU28

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν, με τη μορφή διαγραμμάτων, οι παραπάνω δείκτες για τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ξεκινώντας με το δείκτη EGDI των Ηνωμένων Εθνών, στο Διάγραμμα 3.1, παρουσιάζεται η κατάταξη των χωρών μελών ως προς το δείκτη αυτόν. Στις πρώτες θέσεις της κατάταξης βρίσκονται η Γαλλία και η Ολλανδία με δείκτη EGDI 0,8938 και 0,8897 αντίστοιχα, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη 17^η θέση από τις 28 χώρες μέλη, με δείκτη EGDI 0,7118, αρκετά χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που είναι 0,7200 (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Σε παγκόσμιο επίπεδο, η πρώτη χώρα στην κατάταξη είναι η Νότια Κορέα με δείκτη 0,9462.

Διάγραμμα 3.1.

Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς το δείκτη EGDI των Ηνωμένων Εθνών

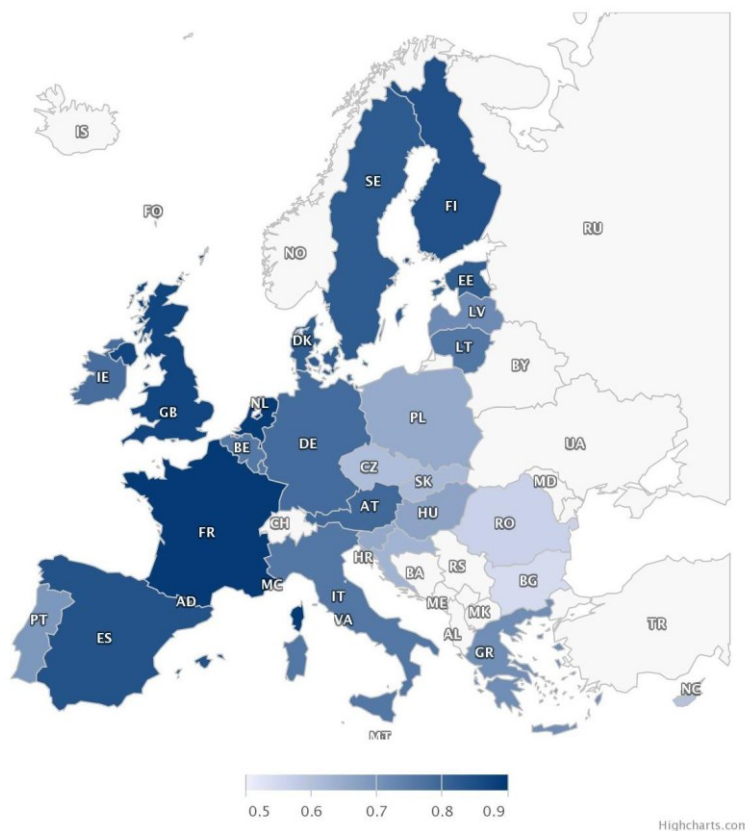


Στο Διάγραμμα 3.2 βλέπουμε τη γεωγραφική απεικόνιση του δείκτη EGDI. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα, οι χώρες της βορειοδυτικής Ευρώπης έχουν σαφές προβάδισμα έναντι, τόσο των χωρών του νότου, όσο και αυτών της ανατολικής Ευρώπης, με τις τελευταίες να εμφανίζουν τις χειρότερες επιδόσεις, όσον αφορά στον δείκτη των Ηνωμένων Εθνών.

Η επίδοση των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής ως προς το δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI 2015) παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3.3. Εδώ παρατηρούμε τις σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Δανία και Φιλανδία) να προηγούνται, ενώ και η Ολλανδία βρίσκεται σε πολύ υψηλή θέση. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 26^η θέση, από τις 28 χώρες μέλη, με δείκτη DESI 0,36, πολύ χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που είναι 0,47 (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Διάγραμμα 3.2.

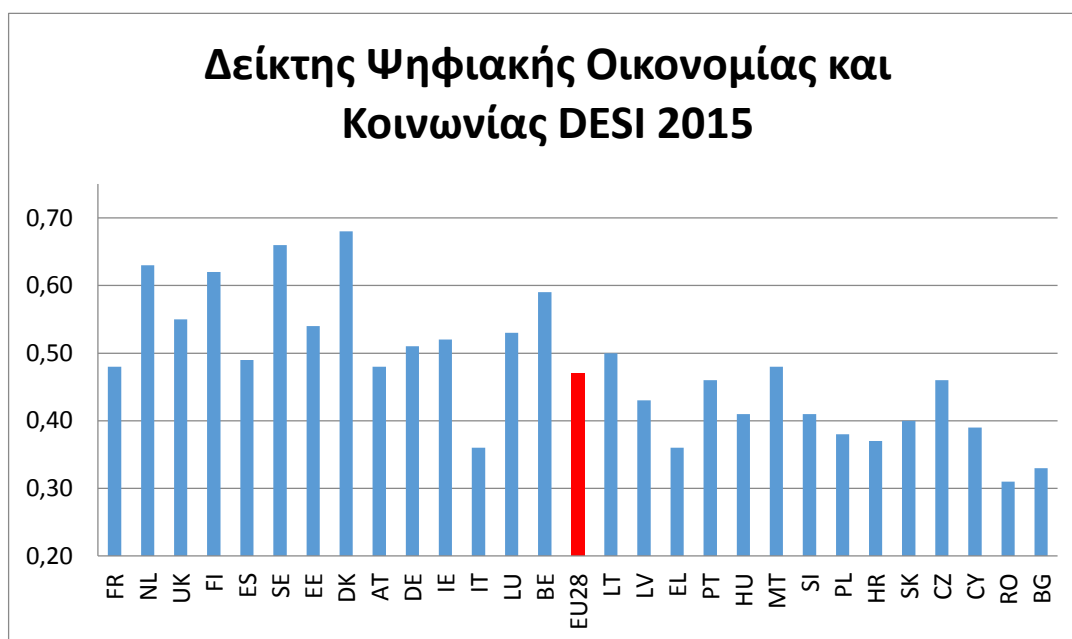
Γεωγραφική απεικόνιση δείκτη EGDI στην Ευρωπαϊκή Ένωση EU-28



Στο Διάγραμμα 3.4 παρουσιάζεται η γεωγραφική απεικόνιση δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI 2015) στην Ευρωπαϊκή Ένωση EU-28. Εδώ παρατηρούμε, τις χώρες του βορρά να καταλαμβάνουν τις πρώτες θέσεις της κατάταξης, με τις χώρες της δυτικής Ευρώπης να ακολουθούν. Όπως και στην περίπτωση του δείκτη EGDI, παρατηρούμε ότι οι χώρες της νότιας Ευρώπης (με εξαίρεση την Ισπανία, που καταλαμβάνει αρκετά υψηλή θέση στο δείκτη DESI), καθώς και οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης βρίσκονται στις χαμηλότερες θέσεις της κατάταξης.

Διάγραμμα 3.3.

Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς το δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας

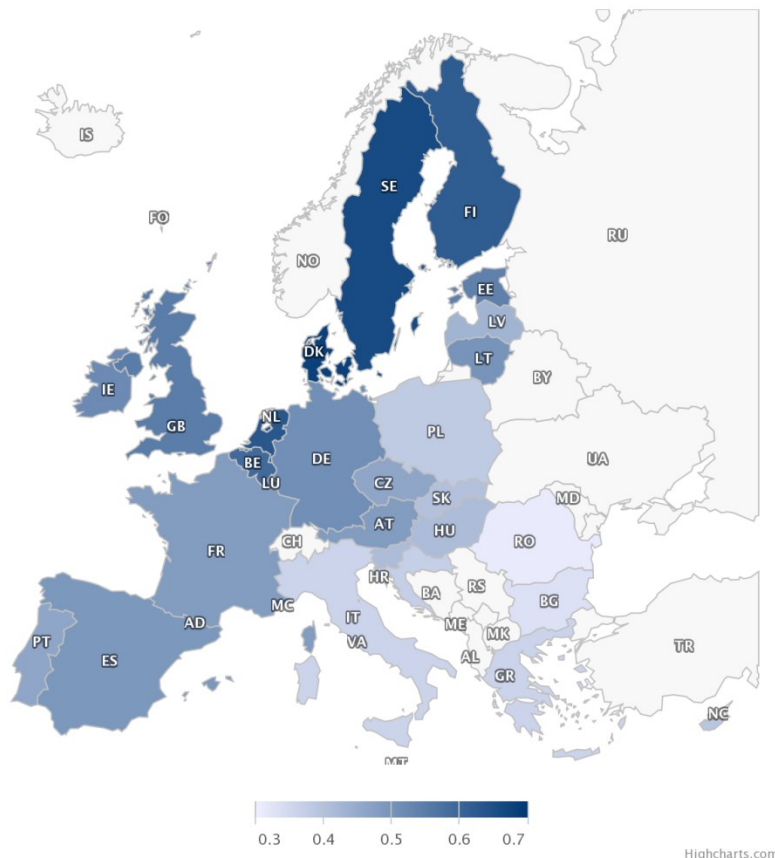


Στο Διάγραμμα 3.5 παρουσιάζεται η κατάταξη των χωρών όσον αφορά στους δείκτες Digital Agenda Scoreboard, που αφορούν τον τομέα της ΗΔ:

- Χρήση υπηρεσιών ΗΔ
- User-centric eGovernment Indicator
- Transparent eGovernment Indicator

Σχετικά με τη **χρήση υπηρεσιών ΗΔ** από τους πολίτες των κρατών μελών, προκύπτει ότι στις σκανδιναβικές χώρες και στην Ολλανδία παρουσιάζονται τα μεγαλύτερα ποσοστά χρήσης υπηρεσιών ΗΔ. Ακολουθούν οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης και στη συνέχεια, οι χώρες της νότιας και ανατολικής Ευρώπης. Αυτό αποτυπώνεται και στο Διάγραμμα 3.6, όπου η παραπάνω κατάσταση απεικονίζεται και με γραφικό τρόπο, ανά γεωγραφική περιοχή. Στην κορυφή της κατάταξης είναι η Δανία με ποσοστό χρήσης υπηρεσιών ΗΔ κοντά στο 85%, ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στη 17^η θέση με ποσοστό χρήσης στο 36%. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται κοντά στο 41% για το 2014, ενώ όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενη ενότητα, ο στόχος για το 2015, έχει τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο 50% (Οι μισοί ευρωπαίοι πολίτες να χρησιμοποιούν υπηρεσίες ΗΔ) (βλέπε, European Commission (2013)).

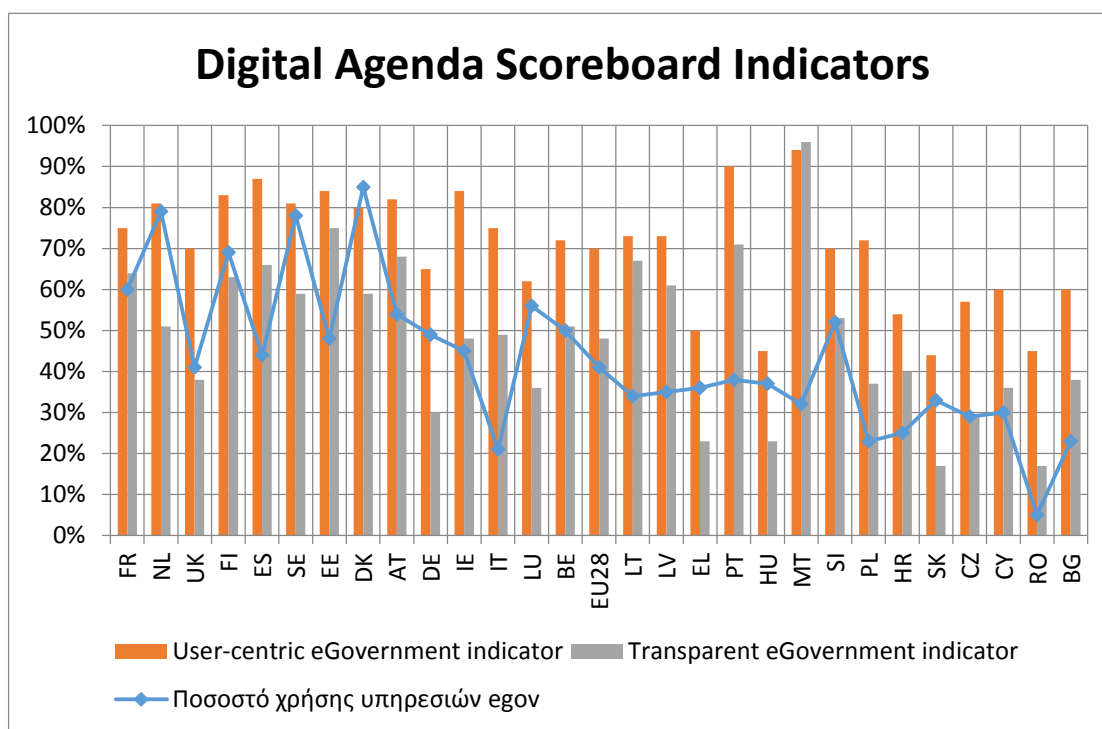
Διάγραμμα 3.4.
Γεωγραφική απεικόνιση δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI 2015) στην
Ευρωπαϊκή Ένωση EU-28



Ας εξετάσουμε τώρα τους δείκτες που αφορούν την ποιότητα των υπηρεσιών ΗΔ που παρέχουν τα κράτη στους πολίτες τους. Στο Διάγραμμα 3.5, παρατηρούμε ότι όσον αφορά στο **δείκτη που μετρά τη διαθεσιμότητα και τη χρηστικότητα των υπηρεσιών** (User-centric eGovernment Indicator), η πλειοψηφία των χωρών εμφανίζουν ιδιαίτερα αυξημένα ποσοστά. Μάλιστα τα αυξημένα ποσοστά εμφανίζονται ακόμα και σε χώρες που οι πολίτες τους δε χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό υπηρεσίες ΗΔ, όπως για παράδειγμα οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης (π.χ. στη Ρουμανία η χρήση υπηρεσιών ΗΔ βρίσκεται στο 5%, ενώ ο δείκτης χρηστικότητας και διαθεσιμότητας βρίσκεται στο 45%). Για το συγκεκριμένο δείκτη, ο ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται στο 70%. Αυτό δείχνει ότι οι υπηρεσίες ΗΔ που παρέχονται στην Ευρώπη, από την οπτική της διαθεσιμότητας και της χρηστικότητας, φαίνεται να ικανοποιούν τους ευρωπαίους πολίτες. Όσον αφορά στην Ελλάδα, βρίσκεται αρκετά χαμηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Καταλαμβάνει την 25^η θέση μεταξύ των χωρών μελών με δείκτη User-centric eGovernment Indicator στο 50% (Διάγραμμα 3.5).

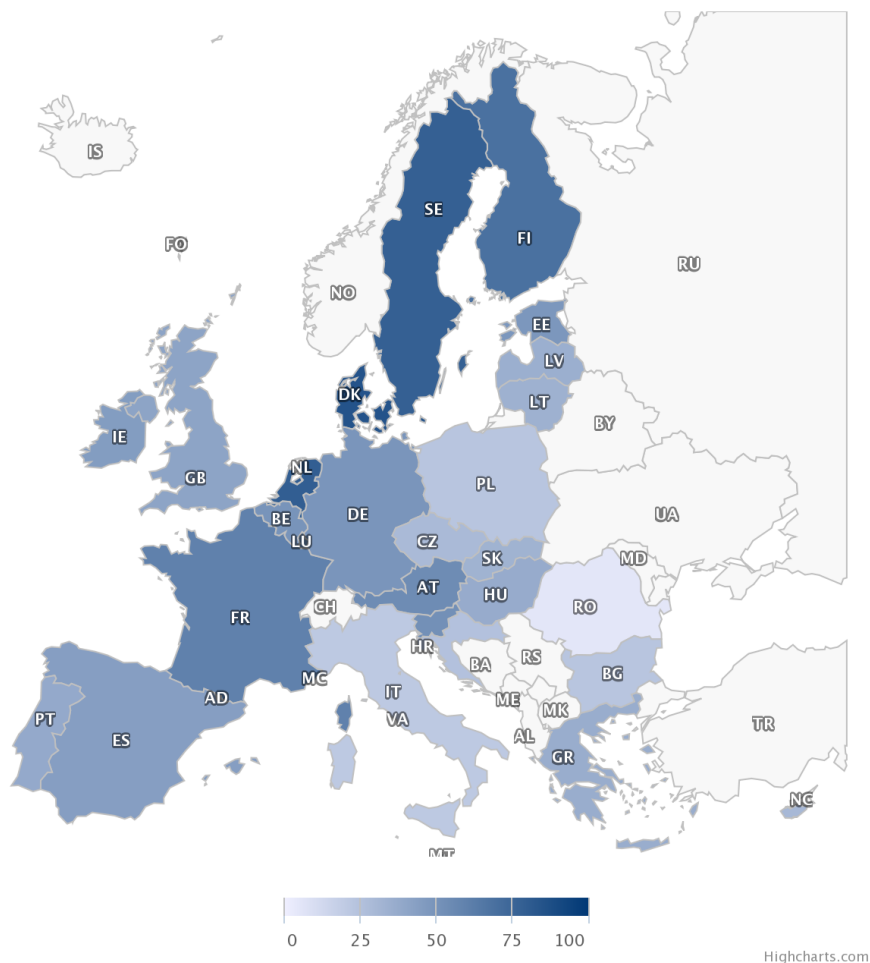
Διάγραμμα 3.5.

Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς τους δείκτες Digital Agenda Scoreboard



Αντίθετα, η κατάσταση δείχνει να είναι λίγο διαφορετική αν κοιτάξουμε **το δείκτη της διαφάνειας στην παροχή των υπηρεσιών προς τους πολίτες και της προστασίας των δεδομένων των πολιτών** (Transparent eGovernment Indicator). Η διαφάνεια είναι μια πολύ σημαντική πτυχή της παροχής υπηρεσιών ΗΔ προς τους πολίτες, καθώς βοηθά στην οικοδόμηση σχέσης εμπιστοσύνης του πολίτη με το κράτος. Ωστόσο, όπως βλέπουμε και στο Διάγραμμα 3.5, η διαφάνεια στην παροχή υπηρεσιών ΗΔ δε φαίνεται να είναι στο επίκεντρο της στρατηγικής ΗΔ των χωρών μελών. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι αρκετά χαμηλός και κυμαίνεται στο 48%. Και στην περίπτωση αυτή, η χώρα μας καταλαμβάνει την 25^η θέση από τα 28 κράτη μέλη, με δείκτη κοντά στο 23%. Ακόμα και οι Σκανδιναβικές χώρες και η Ολλανδία, που βρίσκονται πάντα στις πρώτες θέσεις των δεικτών που εξετάσαμε ως τώρα, εμφανίζουν χαμηλή απόδοση στο συγκεκριμένο δείκτη (π.χ. η Ολλανδία βρίσκεται στη 13^η θέση με δείκτη 51%). Εξάιρεση αποτελούν η Μάλτα, η Πορτογαλία και η Εσθονία που καταλαμβάνουν τις τρεις πρώτες θέσεις της κατάταξης.

Διάγραμμα 3.6.
Γεωγραφική απεικόνιση δείκτη χρήσης υπηρεσιών ΗΔ στην EU28



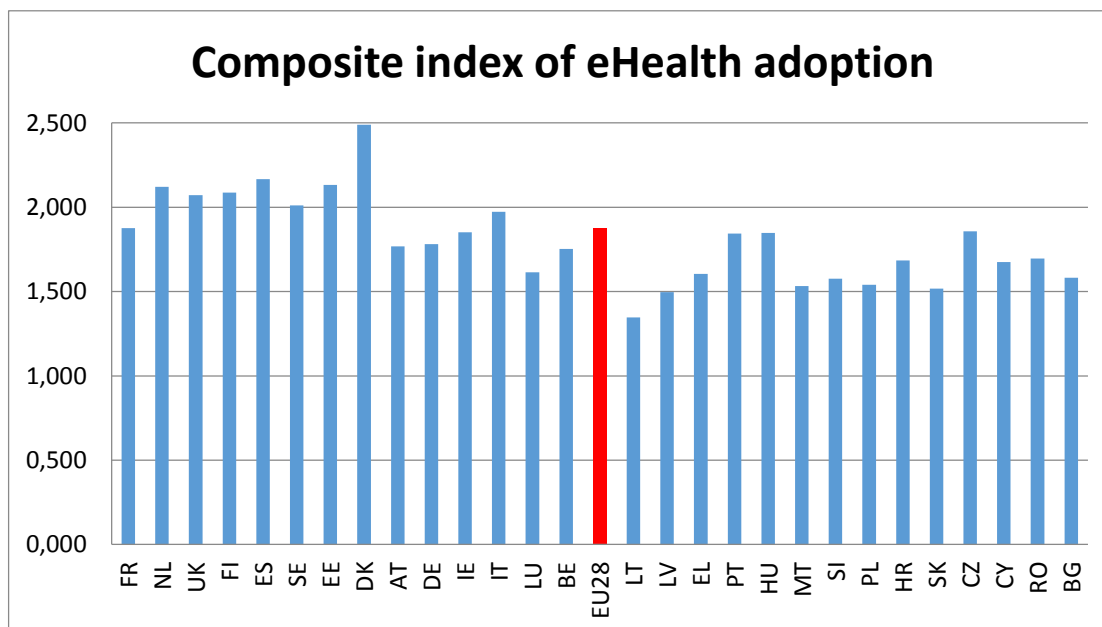
Αναλυτικά οι δείκτες όλων των χωρών παρουσιάζονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Στο Διάγραμμα 3.7 παρουσιάζεται ο σύνθετος δείκτης μέτρησης της διείσδυσης των υπηρεσιών eHealth στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο μέσος όρος του δείκτη για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 1,876. Σύμφωνα με την ανάλυση της σημασίας του δείκτη που παρουσιάστηκε στην παράγραφο 3.2.6, μια τιμή κοντά στο 2 σημαίνει ότι όσον αφορά στις υπηρεσίες eHealth στους τέσσερις τομείς (ύπαρξη ηλεκτρονικών μητρώων ασθενών, διαλειτουργικότητα συστημάτων, τηλεϊατρική και ηλεκτρονικός φάκελος ασθενή), ενώ υπάρχουν πλήρως λειτουργικές υπηρεσίες eHealth, αυτές δε χρησιμοποιούνται συχνά από τους ευρωπαίους πολίτες. Παρατηρούμε ακόμα, ότι ο δείκτης για τις πρώτες χώρες στην κατάταξη (Δανία, Ισπανία, Εσθονία και Ολλανδία) δεν ξεπερνά το 2,5 και βρίσκεται μακριά από το όριο του 3, που σημαίνει ότι και σε αυτές τις χώρες οι πολίτες τους δεν κάνουν ευρεία χρήση των υπηρεσιών eHealth.

Όσον αφορά στην Ελλάδα, καταλαμβάνει την 21^η θέση στην κατάταξη, με την τιμή του σύνθετου δείκτη μέτρησης να βρίσκεται στο 1,605.

Διάγραμμα 3.7.

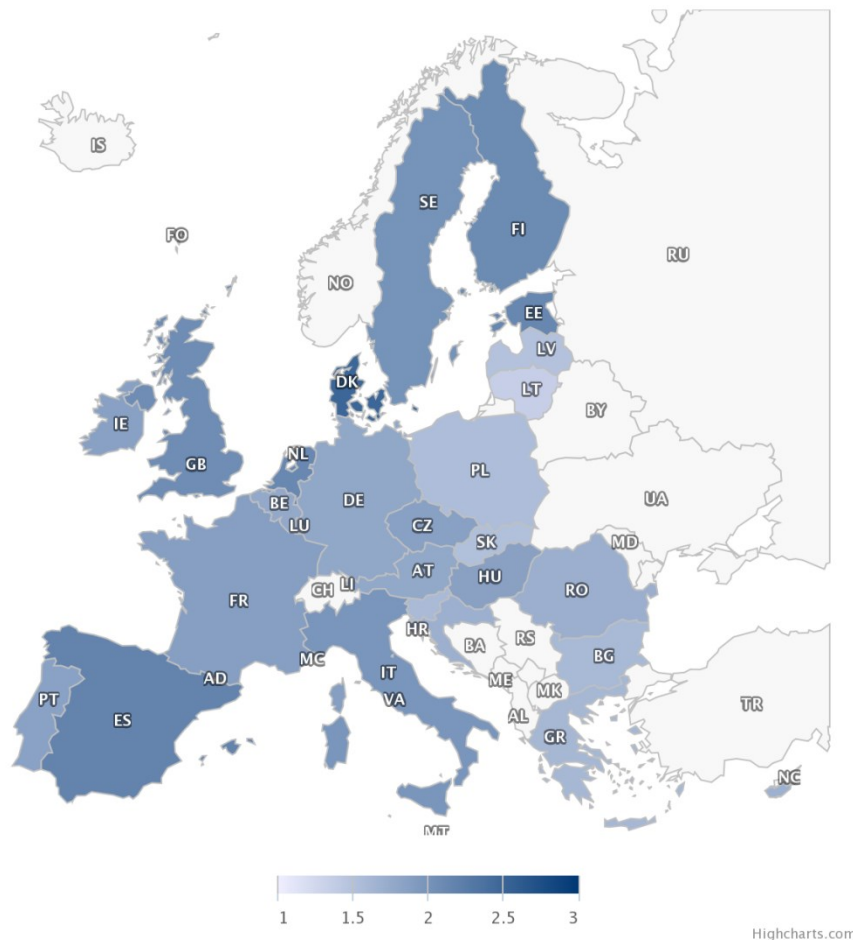
Κατάταξη χωρών μελών EU28 ως προς τον δείκτη Composite index of eHealth adoption



Στο Διάγραμμα 3.8 παρουσιάζεται η γεωγραφική απεικόνιση του σύνθετου δείκτη μέτρησης της διείσδυσης των υπηρεσιών eHealth στην EU28. Και εδώ βλέπουμε τις σκανδιναβικές χώρες να προηγούνται, με δύο χώρες όμως του νότου (Ιταλία και Ισπανία) να βρίσκονται και αυτές στις πρώτες θέσεις της κατάταξης. Ειδικότερα για την Ιταλία, προκύπτει ότι η ενδυνάμωση του τομέα της ηλεκτρονικής υγείας στη χώρα, με την εισαγωγή των ΤΠΕ στην υγεία, απέφερε μείωση της συνολικής κρατικής δαπάνης για τη υγεία το έτος 2013 σε ποσοστό 11,7% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (βλέπε, European Commission Press Release (2012)).

Διάγραμμα 3.8.

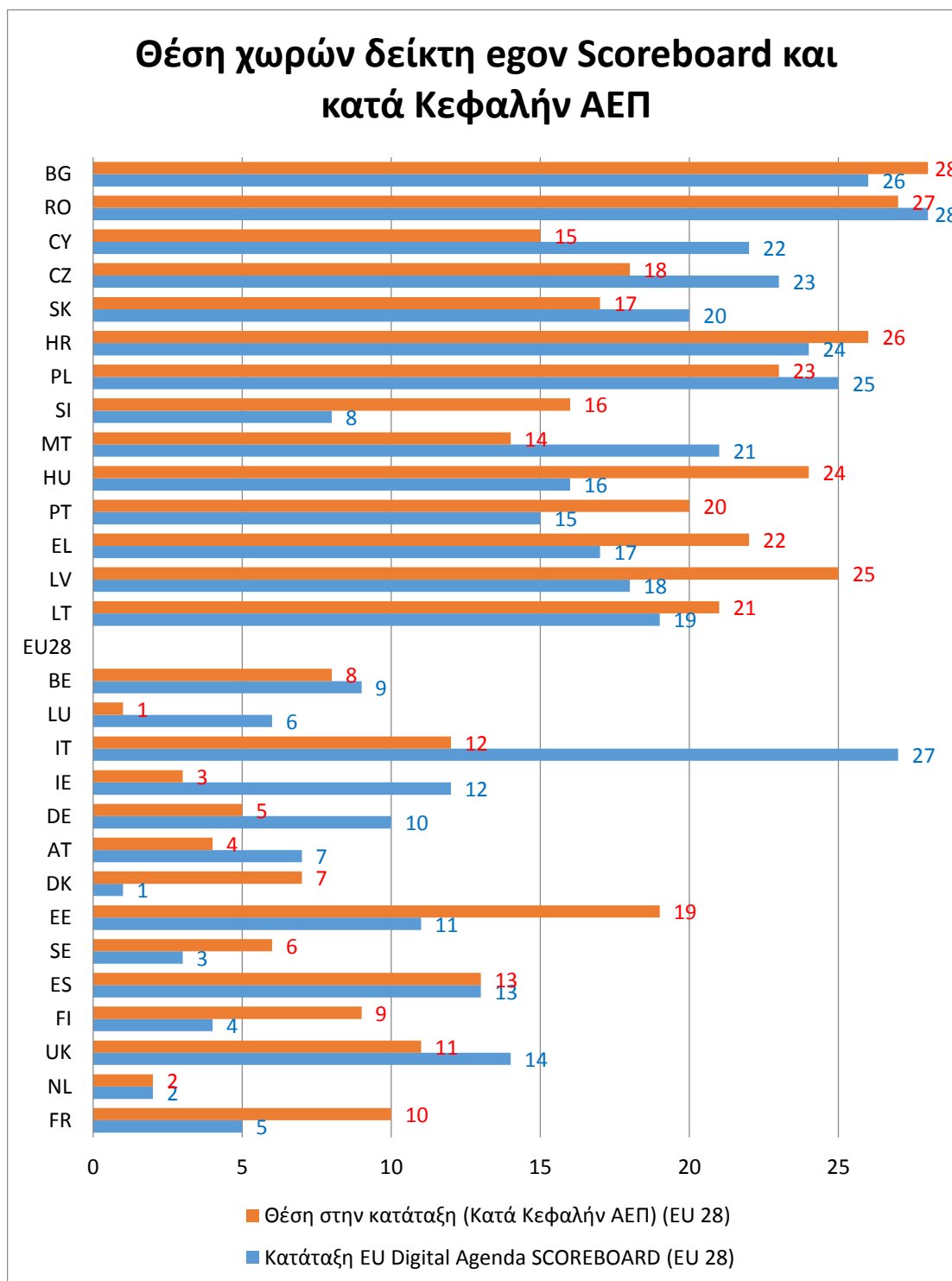
Γεωγραφική απεικόνιση του σύνθετου δείκτη μέτρησης της διείσδυσης των υπηρεσιών eHealth στην EU28



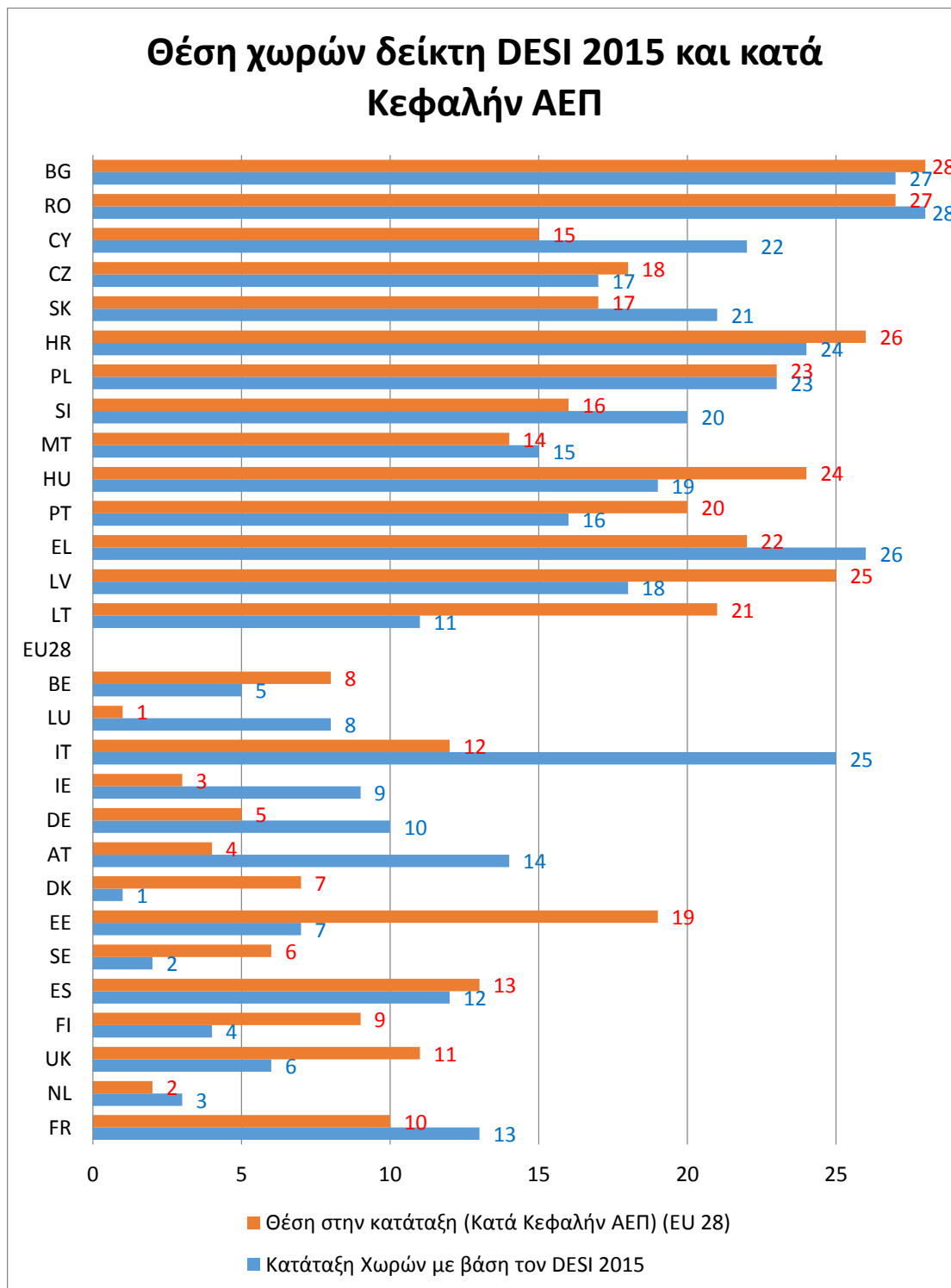
Στο Διάγραμμα 3.9 και στο Διάγραμμα 3.10 επιχειρούμε να συνδυάσουμε τους δείκτες egov scoreboard και DESI 2015, οι οποίοι σχετίζονται με την ΗΔ και την ψηφιακή οικονομία αντίστοιχα, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των χωρών μελών.

Διάγραμμα 3.9.

Σύγκριση θέσης χωρών όσον αφορά στους δείκτες egon scoreboard και κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην EU28



Διάγραμμα 3.10.
Σύγκριση θέσης χωρών όσον αφορά στους δείκτες DESI 2015 και κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην EU28



Στα δύο αυτά διαγράμματα συγκρίνουμε τη θέση κάθε χώρας στην κατάταξη των δεικτών egon scoreboard και DESI 2015, με τη θέση κάθε χώρας στην κατάταξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Μια σημαντική παρατήρηση που προκύπτει από τα διαγράμματα αυτά είναι, ότι σε πολύ μεγάλο βαθμό, η θέση κάθε χώρας στην κατάταξη των δεικτών egon scoreboard και DESI 2015, είναι πολύ κοντά με τη θέση της χώρας στην κατάταξη των χωρών, ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Αξιοσημείωτο είναι ότι μόνο σε 9 από τις 28 χώρες, παρατηρείται διαφορά στη θέση τους στην κατάταξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, με τη θέση τους στους δείκτες egon scoreboard και DESI 2015, μεγαλύτερη από 4 θέσεις. Για την Ελλάδα, η διαφορά των θέσεων κατάταξής της είναι 5 θέσεις, μεταξύ της θέσης της στην κατάταξη χωρών του δείκτη egon scoreboard και κατά κεφαλήν ΑΕΠ και 4 θέσεις μεταξύ της θέσης της στην κατάταξη χωρών του δείκτη DESI 2015 και κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Η Ιταλία είναι η μοναδική χώρα στην οποία εμφανίζεται πολύ μεγάλη διαφορά στις θέσεις κατάταξής της, όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 3.9 και το Διάγραμμα 3.10 (διαφορά πάνω από 10 θέσεις).

Πίνακας 3.1.

Μέσοι όροι δεικτών ανά γεωγραφική περιοχή

Μέσοι Όροι δεικτών ανά γεωγραφική περιοχή			
	Βόρειο-δυτική Ευρώπη	Νότια Ευρώπη	Ανατολική Ευρώπη
UN E-Government Development Index (EGDI)	0,8053	0,6911	0,6065
Κατάταξη UN EGDI 2014	8	18	24
Θέση στην κατάταξη (Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ) (UN 193)	23	39	52
Κατάταξη EU Digital Agenda SCOREBOARD (EU 28)	8	18	23
Ποσοστό Χρήσης Υπηρεσιών egon από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD)	56%	35%	25%
Εκτιμώμενα οφέλη από τη Χρήστη Υπηρεσιών Η/Λ το έτος 2017 (εκ. €)	536,87	294,02	62,09
User-centric eGovernment Indicator (EU egon SCOREBOARD)	76%	73%	54%
Transparent eGovernment Indicator (EU egon SCOREBOARD)	55%	54%	27%
Composite index of eHealth adoption	1,886	1,757	1,673
Κατάταξη χωρών Composite index of eHealth adoption	12	16	18
Ρυθμός Ανάπτυξης GDP 2013	0,9%	-1,7%	1,4%
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2000-2020	25%	38%	37%
Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας DESI 2015	0,55	0,42	0,38
Κατάταξη DESI 2015	8	20	23

Στις μέρες μας, αποτελεί αντικείμενο της καθημερινής οικονομικής ατζέντας, ο διαχωρισμός των χωρών της Ευρώπης σε χώρες του βορρά, του νότου και της ανατολικής Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό επιχειρούμε να διαπιστώσουμε αν ο διαχωρισμός αυτός ισχύει, εκτός από τους οικονομικούς δείκτες και στους δείκτες της ΗΔ και της ψηφιακής οικονομίας.

Ο Πίνακας 3.1 παρουσιάζει το μέσο όρο των δεικτών που παρουσιάστηκαν παραπάνω, ανά γεωγραφική περιοχή, του γεωγραφικού ευρωπαϊκού χάρτη. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο μέσος όρος **σε κάθε δείκτη** των χωρών της βορειοδυτικής Ευρώπης είναι υψηλότερος, από το μέσο όρο του αντίστοιχου δείκτη των χωρών του ευρωπαϊκού νότου. Ακολουθούν οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Ο πίνακας αυτός αποτυπώνει με τον πιο σαφή τρόπο την Ευρώπη των τριών ταχυτήτων και στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και ΗΔ. Για παράδειγμα, η μέση θέση μια χώρας του βορρά ως προς τους δείκτες EGDI, Digital Agenda SCOREBOARD και DESI είναι η 8^η, ενώ για μια χώρα του νότου είναι η 18^η για τους δείκτες EGDI και Digital Agenda SCOREBOARD και η 20^η για το δείκτη DESI.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζουμε τη θέση της Ελλάδας συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 χωρών. Επιπλέον, προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα την απόδοση της Ελλάδας στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ, παραθέτουμε τη σύγκριση των δεικτών που αναφέρθηκαν προηγουμένως, μεταξύ της Ελλάδας και της Ολλανδίας. Η Ολλανδία είναι μια χώρα, η οποία βρίσκεται σε όλους τους δείκτες, στις πρώτες θέσεις της ευρωπαϊκής κατάταξης, όπως θα διαπιστώσουμε και στη συνέχεια.

4.1 Η Περίπτωση της Ελλάδας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται η εικόνα της Ελλάδας, όσον αφορά στους παραπάνω δείκτες. Γενικότερα, μπορούμε να πούμε, ότι η εικόνα της Ελλάδας στους περισσότερους από τους δείκτες δεν είναι καθόλου ικανοποιητική. Η Ελλάδα, στην πλειοψηφία των δεικτών, βρίσκεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ο Πίνακας 4. παρουσιάζει αναλυτικά την απόδοση της Ελλάδας, ανά δείκτη και τη σύγκρισή της απόδοσής της με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο των χωρών μελών της EU28. Στον πίνακα παρουσιάζονται και στοιχεία των δεικτών παρελθόντων ετών, προκειμένου, σε ορισμένους δείκτες, να εντοπίσουμε και την εξέλιξη που παρουσιάζει η χώρα μας σε αυτούς του τομείς.

Από τα στοιχεία που παρουσιάζει ο Πίνακας 4.1, παρατηρούμε ότι:

- Η Ελλάδα κατατάσσεται στην ομάδα χωρών με χαμηλές επιδόσεις και οι επιδόσεις της είναι χαμηλότερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου σε όλους δείκτες μέτρησης.
- Η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 17/28 στην κατάταξη των ευρωπαϊκών χωρών, όσον αφορά στο δείκτη EGDI, με τιμή δείκτη 0,7118. Ο μέσος όρος του δείκτη EGDI των κρατών μελών (EU28) είναι 0,7300.
- Η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 26/28 στην κατάταξη των ευρωπαϊκών χωρών, όσον αφορά στο δείκτη DESI 2015, με τιμή δείκτη 0,36. Ο μέσος όρος του δείκτη των κρατών μελών (EU28) είναι 0,47. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονίσουμε, ότι οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες είναι η παράμετρος του δείκτη DESI στην οποία η Ελλάδα έχει

σημειώσει τη μεγαλύτερη βελτίωση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Με βαθμολογία 0,35, η Ελλάδα ανέβηκε από την 27η θέση πέρυσι στην 21η φέτος. Ωστόσο, οι επιδόσεις της είναι χαμηλότερες από τον μέσο όρο της EU28 (βλέπε, European Commission (2015)).

- Σχετικά με το δείκτη Digital Agenda Scoreboard-eGovernment, η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 17/28 με δείκτη Digital Agenda Scoreboard-eGovernment στο 36% για το 2014. Ο μέσος όρος του δείκτη των κρατών μελών (EU28) για το έτος 2014 ανέρχεται στο 41%. Επίσης, εδώ παρατηρούμε ότι υπάρχει μια μικρή αύξηση στην τιμή του δείκτη, σε σχέση με το έτος 2013, που η τιμή του δείκτη ήταν στο 34%.
- Η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 25/28 της κατάταξης του δείκτη User-centric eGovernment Indicator, με τιμή δείκτη στο 50%, ενώ ο μέσος όρος είναι 70%.
- Η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 25/28 της κατάταξης του δείκτη Transparent eGovernment Indicator με τιμή δείκτη στο 23%, ενώ ο μέσος όρος του δείκτη στην EU28 είναι στο 48%.
- Όσον αφορά στο δείκτη Composite index of eHealth adoption, η Ελλάδα βρίσκεται στη θέση 21/28, με δείκτη 1,605, ενώ ο μέσος όρος του δείκτη των κρατών μελών (EU28) είναι 1,876.
- Από το 2007 υπάρχει μια σημαντική αύξηση του ποσοστού των Ελλήνων πολιτών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες eHealth από 20% στο 32%. Ωστόσο, η χώρα μας παραμένει αρκετά χαμηλά από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, που βρίσκεται στο 58%.
- Το έτος 2017 το δημοσιονομικό όφελος από τη χρήση υπηρεσιών ΗΔ στην EU28 θα ανέρχεται στο ποσό των 10 δις. € σε σχέση με το έτος αναφορά της μελέτης (βλέπε, European Commission Digital Agenda (2014)), ενώ για την Ελλάδα το όφελος αυτό ανέρχεται στα 134 εκατ. €.
- Η κοινοτική χρηματοδότηση που έλαβε η χώρας μας μέχρι και την 4^η προγραμματική περίοδο και πρόκειται να λάβει κατά την 5^η προγραμματική περίοδο, είναι πολύ υψηλή και μάλιστα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην Τελική Έκθεση του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής με τίτλο «Οι Πολιτικές που Χρηματοδοτούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό και η Ελληνική Οικονομία» που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2014 (βλέπε, Τράπεζα της Ελλάδος (2014)), η Ελλάδα ανήκει στα κράτη που ευνοήθηκαν περισσότερο από τον κοινοτικό προϋπολογισμό τα περασμένα χρόνια.

- Όσον αφορά στο δείκτη Cross Border Mobility του Digital Agenda Scoreboard (βλέπε, European Commission (2013), European Commission (2012)), ο οποίος αποτυπώνει το βαθμό υλοποίησης υπηρεσιών ΗΔ, από μια χώρα μέλος, προς πολίτες άλλων χωρών, όταν αυτοί επιθυμούν να συνδιαλλαγούν αυτή, η Ελλάδα έχει πολύ χαμηλή απόδοση, σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Ο δείκτης έχει τιμή 16%, έναντι 44% που είναι ο ευρωπαϊκός μέσος όρος).
- Όσον αφορά στο δείκτη Key Enablers του Digital Agenda Scoreboard (βλέπε, European Commission (2013), European Commission (2012)), ο οποίος αποτυπώνει το βαθμό υλοποίησης ορισμένων τεχνικών προαπαιτούμενων εφαρμογών (Electronic Identification, Electronic documents, Authentic Sources, Electronic Safe, Single Sign On), οι οποίες αποτελούν τη βάση για την υλοποίηση υπηρεσιών ΗΔ, η Ελλάδα φαίνεται να μη βρίσκεται στον επιθυμητό βαθμό ωριμότητας στον τομέα αυτό. Ο δείκτης για την Ελλάδα έχει τιμή 11%, έναντι του 49% που είναι ο μέσος όρος.

Πίνακας 4.1.

Συνοπτική παρουσίαση της θέσης της Ελλάδας

	Ελλάδα		EU28
	2013	2014	2014
UN E-Government Development Index (EGDI)		71,18%	73%
Κατάταξη UN EGDI 2014 (EU 28)		17	
Παγκόσμια Κατάταξη UN EGDI 2014 (UN193)		34	
Ποσοστό Χρήσης Υπηρεσιών egov από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD)	34%	36%	41%
Πολίτες που επικοινωνούν με τη δημόσια διοίκηση μέσω ψηφιακών μόνο μέσων	18%	20%	21%
User-centric eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD)		50%	70%
Transparent eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD)		23%	49%
Cross Border Mobility (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		16%	44%
Key Enablers (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		11%	49%
Ικανοποίηση χρηστών που έχουν χρησιμοποιήσει υπηρεσίες Η/Δ		38%	40%
Ρυθμός Ανάπτυξης GDP 2013		-3,9%	0,0%
Κατάταξη EU Digital Agenda SCOREBOARD (EU 28)		17	
Κατάταξη User-centric eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		25	
Κατάταξη Transparent eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		25	
Θέση στην κατάταξη (Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ) (EU 28)		22	
Εκτιμώμενα οφέλη από τη χρήση υπηρεσιών Η/Δ το έτος 2017 (εκ. €)		134,03 €	365,74 €

Πίνακας 4.1.

Συνέχεια

	Ελλάδα		EU28
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2000-2006	23.039.025.909,00 €		
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2007-2013	20.210.261.445,00 €		
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2014-2020	15.520.000.000,00 €		
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2000-2020	58.769.287.354,00 €		
	2007	2013	2013
Κατάταξη χωρών Composite index of eHealth adoption (EU 28)		21	
eHealth use 2007-2013	20%	32%	58%
		2015	2015
Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας DESI 2015		36%	47%
Κατάταξη Χωρών με βάση τον DESI 2015		26	

Πίνακας 4.2.

Χρηματοδότηση Ελλάδας σε τομείς σχετικούς με την ΗΔ και την Ψηφιακή Οικονομία

	Προγραμματική Περίοδος 2000-2006	Προγραμματική Περίοδος 2007-2013	Προγραμματική Περίοδος 2014-2020
ΕΠ Κοινωνία της Πληροφορίας	1,663,421,863.00 €		
ΕΠ Ανταγωνιστικότητα	1,977,451,933.00 €		
ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση		860,000,000.00 €	
ΕΠ Διοικητική Μεταρρύθμιση		505,000,000.00 €	
ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα		1,291,000,000.00 €	
ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα			377,228,417.00 €
ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία			3,646,378,290.00 €
Συνολικά ανά Προγραμματική Περίοδο	3,640,873,796.00 €	2,656,000,000.00 €	4,023,606,707.00 €
Συνολική Κοινοτική Χρηματοδότηση	23,039,025,909.00 €	20,210,261,445.00 €	15,520,000,000.00 €
Ποσοστό σε ΕΠ σχετικά με ΗΔ και Ψηφιακή Οικονομία	15.80%	13.14%	25.93%

Παρά την υστέρηση αυτή αλλά και την οικονομική συγκυρία για την Ελλάδα, όπως θα δούμε και στην επόμενη ενότητα, η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σύγκλιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όπως παρουσιάζεται και στο Διάγραμμα 4.4.

Τέλος, στον Πίνακα 4.2 επιχειρούμε να κάνουμε μια πρόχειρη εκτίμηση για το μέγεθος των κεφαλαίων που επενδύθηκαν από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ, μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, από το 2000 μέχρι το 2020, οπότε και τελειώνει η τρέχουσα Προγραμματική Περίοδος (βλέπε, Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (2007) και Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (2007)). Από τον πίνακα προκύπτει, ότι σε κάθε Προγραμματική Περίοδο, το ποσοστό των κεφαλαίων που κατευθύνθηκαν προς τους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ ήταν άνω του 10% της λαμβανόμενης χρηματοδότησης, ενώ για την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο, περίπου το 1/4 της χρηματοδότησης που θα λάβει η χώρα μας, αναμένεται να δοθεί στους τομείς αυτούς. Αυτό αποτελεί μια εξαιρετικά ισχυρή ένδειξη ότι η πορεία της Ελλάδας τα επόμενα χρόνια θα συνεχίσει να είναι ανοδική. Μένει να διαπιστώσουμε το πότε η Ελλάδα θα βρεθεί πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στους παραπάνω δείκτες και αν κάποια στιγμή στο μέλλον, θα καταφέρει να προσεγγίσει τις χώρες που βρίσκονται στις πρώτες θέσεις της κατάταξης των χωρών.

Προκειμένου να διαπιστώσουμε την απόσταση που απέχει η Ελλάδα από τις χώρες που βρίσκονται στις πρώτες θέσεις στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και ΗΔ, στη επόμενη ενότητα, θα παρουσιάσουμε τη σύγκριση της Ελλάδας με την Ολλανδία. Η Ολλανδία είναι μια χώρα, η οποία βρίσκεται σε όλους τους δείκτες, στις πρώτες θέσεις της ευρωπαϊκής κατάταξης.

4.2 Σύγκριση Ελλάδας και Ολλανδίας

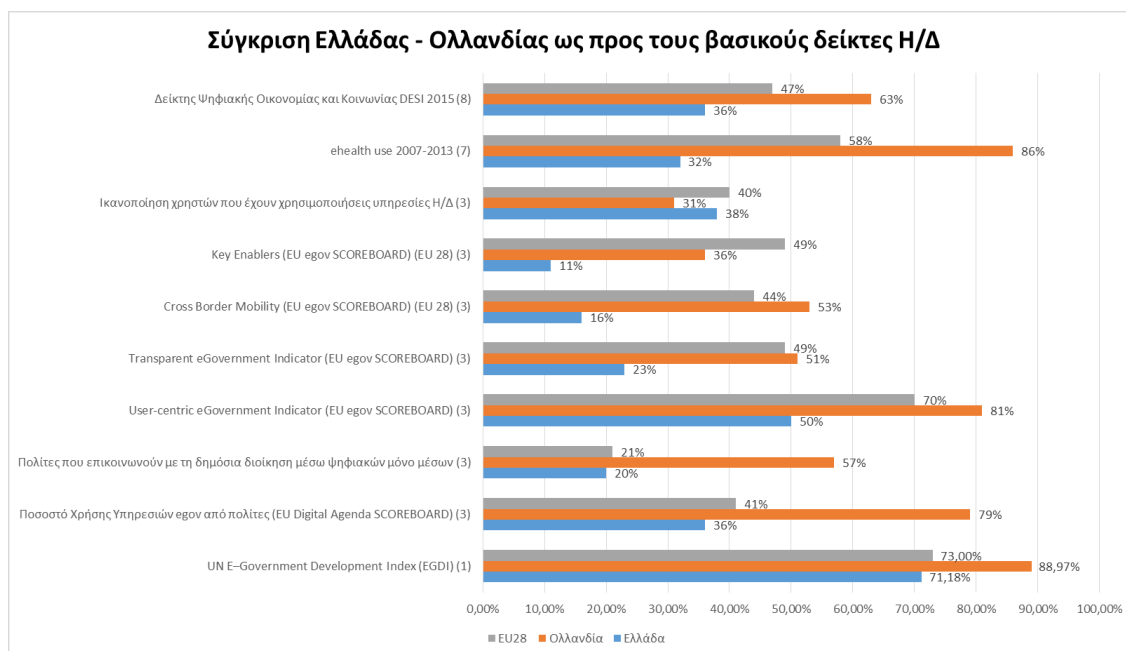
Προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα την απόδοση της Ελλάδας, στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και της ΗΔ, στην ενότητα αυτή, θα παρουσιάσουμε τη σύγκριση των δεικτών που αναπτύχθηκαν παραπάνω, μεταξύ της Ελλάδας και της Ολλανδίας. Η Ολλανδία είναι μια χώρα, η οποία βρίσκεται σε όλους τους δείκτες, στις πρώτες θέσεις της ευρωπαϊκής κατάταξης.

Οι λόγοι για τους οποίους επιλέγεται η Ολλανδία για τη σύγκριση με την Ελλάδα είναι οι ακόλουθοι:

1. Η Ολλανδία είναι μια χώρα με πληθυσμό πολύ κοντά στον πληθυσμό της Ελλάδας (Πληθυσμός Ελλάδας 2013: 11.062.508 κάτοικοι, Πληθυσμός Ολλανδίας 2013: 16.779.575 κάτοικοι) (βλέπε, EUROSTAT (2014)).
2. Σύμφωνα με τη μελέτη EU eGovernment Report 2014 (βλέπε, European Commission (2013), European Commission (2014)), οι πολίτες Ελλάδας και Ολλανδίας έχουν την ίδια γνώμη, σχετικά μετά οφέλη της ΗΔ, όπως θα φανεί και στην ανάλυση της ενότητας αυτής (Βλέπε Διάγραμμα 4.3).
3. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 4.3, η Ολλανδία είναι από τις χώρες που ωφελήθηκαν λιγότερο από την κοινοτική χρηματοδότηση. Κατά την περίοδο 2000-2020, η Ολλανδία έλαβε/θα λάβει υποδεκαπλάσια κοινοτική χρηματοδότηση από την Ελλάδα.
4. Επιλέξαμε να συγκρίνουμε μια χώρα του ευρωπαϊκού βορρά με μια χώρα του ευρωπαϊκού νότου.
5. Οι ενέργειες για την εφαρμογή της ΗΔ στην Ολλανδία ξεκίνησαν πολύ νωρίς, ήδη από το 1990, με τη δημιουργία των «Κέντρων Δημόσιων Υπηρεσιών» (βλέπε, Leenes and Svensson (2005)).

Διάγραμμα 4.1.

Σύγκριση Ελλάδας - Ολλανδίας ως προς τους βασικούς δείκτες Η/Δ

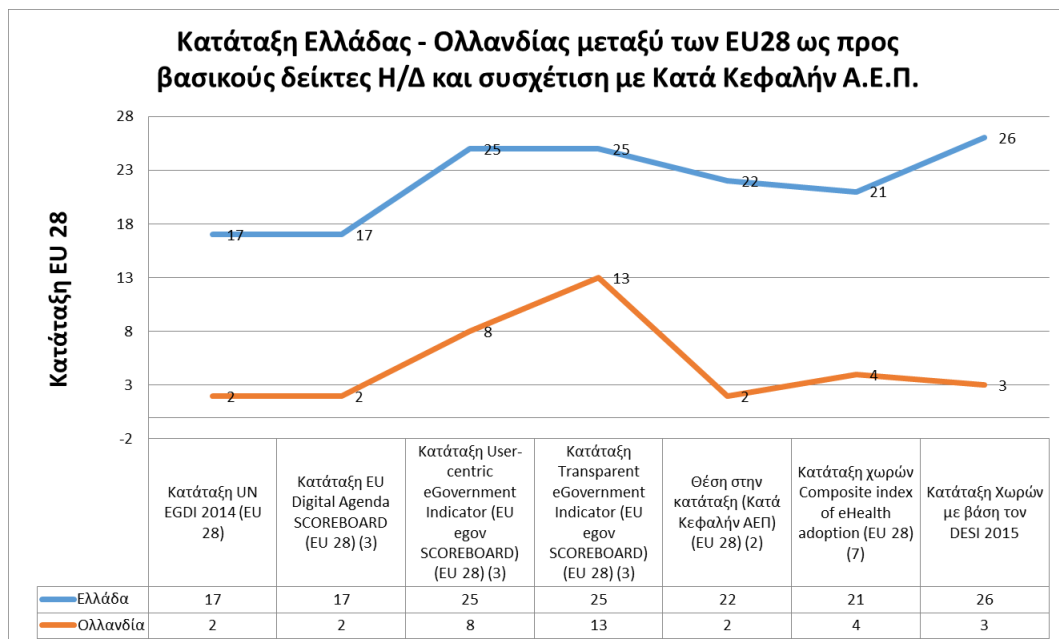


Το Διάγραμμα 4.1 και το Διάγραμμα 4.2 παρουσιάζουν τη σύγκριση της Ελλάδας και της Ολλανδίας, για τους δείκτες που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Στα διαγράμματα αυτά φαίνεται με απόλυτο τρόπο, πόσο υστερεί η χώρας μας, σε σχέση με μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μεγάλη εμπειρία σε θέματα ΗΔ και σημαντική πρόοδο στον τομέα της ψηφιακής οικονομίας. Το γεγονός ότι η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σχεδόν σε όλους τους δείκτες, επικέντρωσε την προσοχή μας στη σύγκριση της χώρας μας με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και χάθηκε λίγο το μέγεθος της διαφοράς μεταξύ της Ελλάδας και των πρώτων στην κατάταξη χωρών, το οποίο είναι μεγάλο.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, ένας από τους λόγους που επιλέξαμε την Ολλανδία για τη σύγκριση με την Ελλάδα ήταν και η άποψη των πολιτών για την ΗΔ. Από το Διάγραμμα 4.3 προκύπτει ότι οι πολίτες στην Ελλάδα και την Ολλανδία είναι σχετικά μοιρασμένοι, με τους μισούς να στέκονται με θετικό τρόπο απέναντι στα οφέλη της χρήσης υπηρεσιών ΗΔ και τους άλλους μισούς, να βλέπουν τη ΗΔ με σκεπτικισμό. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από τις αναφορές των κρατών μελών σχετικά με την ΗΔ, όπως παρουσιάζονται στην αναφορά (βλέπε, European Commission (2015)).

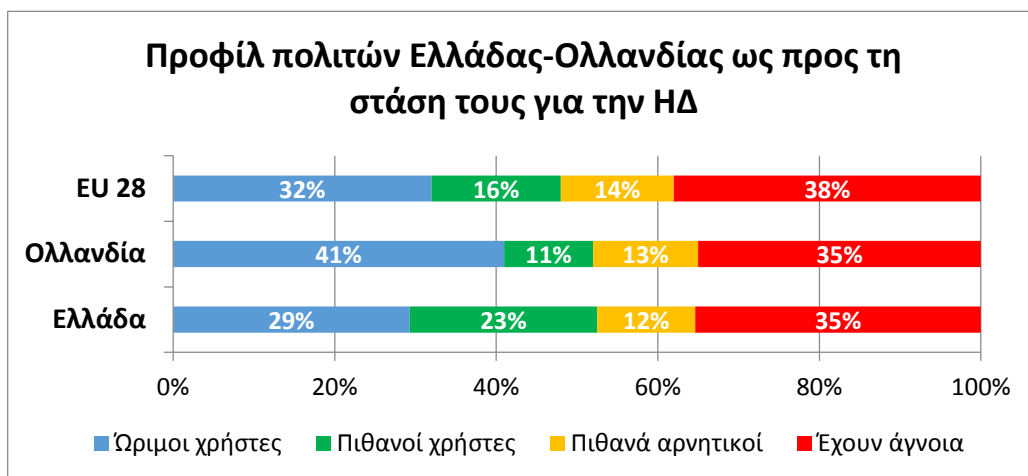
Διάγραμμα 4.2.

Κατάταξη Ελλάδας - Ολλανδίας μεταξύ των EU28 ως προς βασικούς δείκτες Η/Δ και συσχέτιση με Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π.



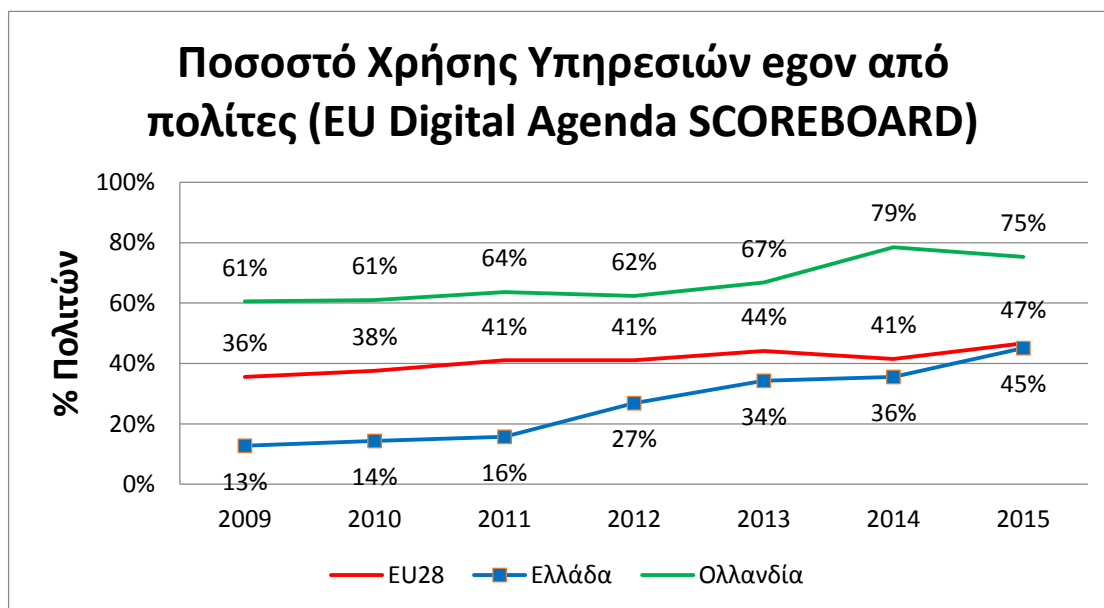
Διάγραμμα 4.3.

Προφίλ πολιτών Ελλάδας-Ολλανδίας ως προς την άποψή τους για την ΗΔ



Διάγραμμα 4.4.

Εξέλιξη του Ποσοστού Χρήσης Υπηρεσιών egon από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD)



Επιπλέον, εκτός από τη στατική σύγκριση των δεικτών των δυο χωρών, είναι σημαντικό να εξετάσουμε και την εξέλιξη των δεικτών αυτών τα τελευταία χρόνια, ώστε να διαπιστώσουμε και την πορεία των χωρών διαχρονικά. Στο Διάγραμμα 4.4 παρουσιάζεται η εξέλιξη του Ποσοστού Χρήσης Υπηρεσιών egon από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD) τα τελευταία χρόνια. Από το διάγραμμα φαίνεται ξεκάθαρα η υστέρηση της Ελλάδας, όσον αφορά

στο ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες ΗΔ, τόσο από την Ολλανδία, όσο και από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Πίνακας 4.3.
Σύγκριση Ελλάδας και Ολλανδίας

Πληθυσμός (2013)	Ελλάδα		Ολλανδία		EU28
	2013	2014	2013	2014	2014
UN E-Government Development Index (EGDI)		71,18%		88,97%	73,00%
Ποσοστό Χρήσης Υπηρεσιών egov από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD)	34%	36%	67%	79%	41%
Πολίτες που επικοινωνούν με τη δημόσια διοίκηση μέσω ψηφιακών μόνο μέσων	18%	20%	50%	57%	21%
User-centric eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD)		50%		81%	70%
Transparent eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD)		23%		51%	49%
Cross Border Mobility (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		16%		53%	44%
Key Enablers (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		11%		36%	49%
Ικανοποίηση χρηστών που έχουν χρησιμοποιήσει υπηρεσίες Η/Δ		38%		31%	40%
Ρυθμός Ανάπτυξης GDP 2013		-3,9%		-0,7%	0,0%
Κατάταξη UN EGDI 2014 (EU 28)		17		2	
Κατάταξη EU Digital Agenda SCOREBOARD (EU 28)		17		2	
Κατάταξη User-centric eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		25		8	
Κατάταξη Transparent eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)		25		13	
Θέση στην κατάταξη (Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ) (EU 28)		22		2	
Παγκόσμια Κατάταξη UN EGDI 2014 (UN193)		34		5	
Εκτιμώμενα οφέλη από τη χρήση υπηρεσιών Η/Δ το έτος 2017 (εκ. €)	134,03 €		433,47 €		365,74 €
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2000-2006	23.039.025.909 €		2.857.103.126 €		
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2007-2013	20.210.261.445 €		1.660.002.737 €		
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2014-2020	15.520.000.000 €		1.400.000.000 €		
Κοινοτική Χρηματοδότηση 2000-2020	58.769.287.354 €		5.917.105.863 €		
	2007	2013	2007	2013	2013
Κατάταξη χωρών Composite index of eHealth adoption (EU 28)		21		4	
eHealth use 2007-2013	20%	32%	72%	86%	58%
		2015		2015	2015
Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας DESI 2015		36%		63%	47%
Κατάταξη Χωρών με βάση τον DESI 2015		26		3	

Επίσης, από το Διάγραμμα 4.4, παρατηρούμε μια πορεία σύγκλισης της Ελλάδας με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, η οποία, σύμφωνα με νεότερα στοιχεία του συγκεκριμένου δείκτη, το 2015 η Ελλάδα θα προσεγγίσει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, παρουσιάζοντας αύξηση της χρήσης υπηρεσιών ΗΔ 9%, έναντι 6% που αυξήθηκε ο ευρωπαϊκός μέσος όρος. Μένει να διαπιστώσουμε το πότε η Ελλάδα θα βρεθεί πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε όλους τους παραπάνω δείκτες και αν κάποια στιγμή στο μέλλον θα καταφέρει να προσεγγίσει τις χώρες που βρίσκονται στις πρώτες θέσεις της κατάταξης.

Αναλυτικά η σύγκριση όλων των δεικτών που παρουσιάστηκαν παραπάνω ανάμεσα στις δύο χώρες παρουσιάζεται στον Πίνακα 4.3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζουμε ορισμένα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν από τη διπλωματική εργασία. Θα χωρίσουμε το κεφάλαιο αυτό σε δύο μέρη, με το πρώτο να είναι αφιερωμένο στα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυσή μας, για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 χωρών, ενώ το δεύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στα συμπεράσματά μας για την πορεία της Ελλάδας.

5.1 Συμπεράσματα για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 28 Χωρών Μελών

Από τη συνολική εικόνα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρατηρούμε ότι σε όλους τους δείκτες αξιολόγησης προηγούνται οι σκανδιναβικές χώρες, με την Ολλανδία να βρίσκεται επίσης στο γκρουπ των χωρών που καταλαμβάνουν πολύ υψηλή θέση, τόσο στην ευρωπαϊκή κατάταξη των χωρών, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο (για στοιχεία που έχουμε από το δείκτη EGDI των Ηνωμένων Εθνών).

Ένα πολύ ενδιαφέρον επίσης συμπέρασμα προκύπτει, τόσο από τα διαγράμματα που παρουσιάζουν τη γεωγραφική απεικόνιση μέσω χάρτη των δεικτών, όσο και από τον πίνακα που παρουσιάζει τους μέσους όρους των δεικτών ανά γεωγραφική περιοχή (Πίνακας 3.1). Είναι αξιοσημείωτο, ότι ο μέσος όρος **σε κάθε δείκτη** των χωρών της βορειοδυτικής Ευρώπης είναι υψηλότερος, από το μέσο όρο του αντίστοιχου δείκτη των χωρών του ευρωπαϊκού νότου. Ακολουθούν οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Αυτό αποτυπώνει με τον πιο σαφή τρόπο την Ευρώπη των τριών ταχυτήτων και στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας και ΗΔ. Για παράδειγμα, η μέση θέση μια χώρας του βορρά ως προς τους δείκτες EGDI, Digital Agenda SCOREBOARD και DESI είναι η 8^η, ενώ για μια χώρα του νότου είναι η 18^η για τους δείκτες EGDI και Digital Agenda SCOREBOARD και η 20^η για το δείκτη DESI.

Σχετικά με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών ΗΔ που παρέχουν τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τους πολίτες, παρατηρούμε ότι από πλευράς **διαθεσιμότητας και χρηστικότητας υπηρεσιών**, η πλειοψηφία των χωρών εμφανίζουν ιδιαίτερα ικανοποιητικά ποσοστά. Μάλιστα, τα αυξημένα ποσοστά εμφανίζονται ακόμα και σε χώρες, που οι πολίτες

τους δε χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό υπηρεσίες ΗΔ, όπως για παράδειγμα οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης (π.χ. στη Ρουμανία η χρήση υπηρεσιών ΗΔ βρίσκεται στο 5%, ενώ ο δείκτης χρηστικότητα και διαθεσιμότητας βρίσκεται στο 45%). Για το συγκεκριμένο δείκτη, ο ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται στο 70%. Αυτό δείχνει ότι οι υπηρεσίες ΗΔ που παρέχονται στην Ευρώπη, από την οπτική της διαθεσιμότητας και της χρηστικότητα, φαίνεται να ικανοποιούν τους ευρωπαίους πολίτες.

Αντίθετα, η κατάσταση δείχνει να είναι λίγο διαφορετική αν εξετάσουμε την πτυχή της **διαφάνειας στην παροχή των υπηρεσιών προς τους πολίτες και της προστασίας των δεδομένων των πολιτών**. Η διαφάνεια είναι μια πολύ σημαντική πτυχή της παροχής υπηρεσιών ΗΔ προς τους πολίτες, καθώς βοηθά στην οικοδόμηση σχέσης εμπιστοσύνης του πολίτη με το κράτος. Ωστόσο, όπως προκύπτει από την ανάλυσή μας, η διαφάνεια στην παροχή υπηρεσιών ΗΔ, δε φαίνεται να είναι στο επίκεντρο της στρατηγικής ΗΔ των χωρών μελών. Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι αρκετά χαμηλός και κυμαίνεται στο 48%. Ακόμα και οι Σκανδιναβικές χώρες και η Ολλανδία, που βρίσκονται πάντα στις πρώτες θέσεις των δεικτών, εμφανίζουν χαμηλή απόδοση στο συγκεκριμένο δείκτη (π.χ. η Ολλανδία βρίσκεται στη 13^η θέση με δείκτη 51%).

5.2 Συμπεράσματα για την Ελλάδα

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολύ σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά στην ΗΔ. Η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη δική της στρατηγική για την ΗΔ, η οποία βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία με την ευρωπαϊκή. Η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 του αρμόδιου Υπουργείου ακολουθούν τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές, της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, το νομικό πλαίσιο της Ελλάδας, όσον αφορά στην ΗΔ, έχει εναρμονιστεί με το κοινοτικό δίκαιο και αυτό είναι περισσότερο εμφανές από το 2010 και έπειτα, μετά και την ψήφιση του Νόμου Πλαίσιο για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (Ν.3979/2011), αλλά και άλλων νομοθετικών πρωτοβουλιών, όπως το Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και ο Νόμος για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα.

Επιπρόσθετα, στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν υλοποιηθεί μια σειρά καλών πρακτικών από υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, αλλά και

προς το δημόσιο και μάλιστα οι υπηρεσίες αυτές απολαμβάνουν τόσο τη στήριξη, όσο και την ουσιαστική αποδοχή των πολιτών. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση, που αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς παρέμβασης προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών υγείας στις μέρες μας, τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, που μέσω της ιστοσελίδας gsis.gr, παρέχει σύγχρονες υπηρεσίες ΗΔ υψηλού επιπέδου στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση και την Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης epmis, που παρέχει, από ένα κεντρικό σημείο, ολοκληρωμένη ενημέρωση στους πολίτες και τις επιχειρήσεις σχετικά με όλες τις συναλλαγές τους με τη δημόσια διοίκηση.

Παρόλ' αυτά, η Ελλάδα κατατάσσεται στην ομάδα χωρών με χαμηλές επιδόσεις και οι επιδόσεις της είναι χαμηλότερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου, στους περισσότερους από τους δείκτες μέτρησης που παρουσιάστηκαν. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η πορεία της ΗΔ στην Ελλάδα παρουσιάζει σημαντική πρόοδο, η οποία όμως δεν επαρκεί ώστε να φτάσει στο επίπεδο άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα, η Ελλάδα παρά την υστέρηση που παρουσιάζει σχεδόν σε όλους του δείκτες μέτρησης, αλλά και την οικονομική συγκυρία, παρουσιάζει σύγκλιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο με ιδιαίτερα αυξημένο ρυθμό τα τελευταία χρόνια.

Στο Διάγραμμα 4.4 που παρουσιάζεται η εξέλιξη του Ποσοστού Χρήσης Υπηρεσιών egon από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD) φαίνεται ξεκάθαρα η υστέρηση της Ελλάδας, όσον αφορά στο ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιούν υπηρεσίες ΗΔ, τόσο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όσο και από τις χώρες που βρίσκονται στις πρώτες θέσεις της κατάταξης, όπως είναι η Ολλανδία. Παρατηρούμε όμως ταυτόχρονα και την πορεία σύγκλισης της Ελλάδας με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, η οποία, σύμφωνα με νεότερα στοιχεία του συγκεκριμένου δείκτη, το 2015 η Ελλάδα θα προσεγγίσει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, παρουσιάζοντας αύξηση της χρήσης υπηρεσιών ΗΔ 9%, έναντι 6%, που αυξήθηκε ο ευρωπαϊκός μέσος όρος.

Η αργή εκκίνηση της Ελλάδας σε θέματα που αφορούν την υιοθέτηση πολιτικών για την ΗΔ είναι κατά τη γνώμη μας, ο κυριότερος λόγος της υστέρησής της, σε σχέση με τις άλλες χώρες μέλη. Ωστόσο, μπορεί κανείς να αναζητήσει τα αίτια αυτής της υστέρησης και σε άλλους παράγοντες. Σημαντικός παράγοντας της υστέρησης θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η έλλειψη για πολλά χρόνια μιας εθνικής στρατηγικής για την ΗΔ.

Επιπλέον, η μη σωστή αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων της χώρας προς την κατεύθυνση της στήριξης και της υλοποίησης μιας εθνικής στρατηγικής για την ΗΔ αποτελεί έναν ακόμα λόγο, στον οποίο οφείλεται η υστέρηση της Ελλάδας, έναντι των άλλων χωρών. Τονίζουμε σε αυτό το σημείο, ότι τα περασμένα χρόνια έχουν υλοποιηθεί στην Ελλάδα σημαντικές και διεθνώς αναγνωρισμένες υπηρεσίες ΗΔ, ωστόσο αυτές υλοποιήθηκαν, χωρίς να εντάσσονται στο πλαίσιο υλοποίησης μιας διαχρονικής και ενιαίας εθνικής στρατηγικής για την ΗΔ.

Σε όλα τα παραπάνω πρέπει να συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι η κοινοτική χρηματοδότηση που έλαβε η χώρας μας μέχρι και την 4η προγραμματική περίοδο και πρόκειται να λάβει κατά την 5η προγραμματική περίοδο είναι πολύ υψηλή και μάλιστα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην Τελική Έκθεση του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής με τίτλο «Οι Πολιτικές που Χρηματοδοτούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό και η Ελληνική Οικονομία» που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2014 (βλέπε, Τράπεζα της Ελλάδος (2014)), η Ελλάδα ανήκει στα κράτη που ευνοήθηκαν περισσότερο από τον κοινοτικό προϋπολογισμό τα περασμένα χρόνια.

Κλείνοντας, μένει να διαπιστώσουμε το πότε η Ελλάδα θα βρεθεί πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε όλους τους παραπάνω δείκτες και αν κάποια στιγμή στο μέλλον, θα καταφέρει να προσεγγίσει τις χώρες που βρίσκονται στις πρώτες θέσεις της κατάταξης των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (RAW DATA)

Π.Β.1. Συλλογή δεδομένων (Raw data)

Χώρα	UN E- Government Development Index (EGDI)	Ποσοστό Χρήσης Υπηρεσιών egov από πολίτες (EU Digital Agenda SCOREBOARD)	User-centric eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD)	Transparent eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD)
Γαλλία	0,8938	60%	75%	64%
Ολλανδία	0,8897	79%	81%	51%
Ηνωμένο Βασίλειο	0,8695	41%	70%	38%
Φινλανδία	0,8449	69%	83%	63%
Ισπανία	0,8410	44%	87%	66%
Σουηδία	0,8225	78%	81%	59%
Εσθονία	0,8180	48%	84%	75%
Δανία	0,8162	85%	80%	59%
Αυστρία	0,7912	54%	82%	68%
Γερμανία	0,7864	49%	65%	30%
Ιρλανδία	0,7810	45%	84%	48%
Ιταλία	0,7593	21%	75%	49%
Λουξεμβούργο	0,7591	56%	62%	36%
Βέλγιο	0,7564	50%	72%	51%
EU 28	0,7300	41%	70%	48%
Λιθουανία	0,7271	34%	73%	67%
Λετονία	0,7178	35%	73%	61%
Ελλάδα	0,7118	36%	50%	23%
Πορτογαλία	0,6900	38%	90%	71%
Ουγγαρία	0,6637	37%	45%	23%
Μάλτα	0,6518	32%	94%	96%
Σλοβενία	0,6506	52%	70%	53%
Πολωνία	0,6482	23%	72%	37%
Κροατία	0,6282	25%	54%	40%
Σλοβακία	0,6148	33%	44%	17%
Τσεχική Δημοκρατία	0,6070	29%	57%	29%
Κύπρος	0,5958	30%	60%	36%
Ρουμανία	0,5632	5%	45%	17%
Βουλγαρία	0,5421	23%	60%	38%

Χώρα	Ρυθμός Ανάπτυξης GDP 2013	Εκτιμώμενα οφέλη από τη χρήση υπηρεσιών Η/Δ το έτος 2017 (εκ. €)	Κατάταξη UN EGDΙ 2014 (ΕU 28)	Κατάταξη ΕU Digital Agenda SCOREBOARD (ΕU 28)
Γαλλία	0,3%	1763,91	1	5
Ολλανδία	-0,7%	433,47	2	2
Ηνωμένο Βασίλειο	1,7%	2077,76	3	14
Φινλανδία	-1,2%	136,91	4	4
Ισπανία	-1,2%	690,31	5	13
Σουηδία	1,3%	271,56	6	3
Εσθονία	1,6%	6,17	7	11
Δανία	-0,5%	195,03	8	1
Αυστρία	0,2%	195,11	9	7
Γερμανία	0,1%	2044,44	10	10
Ιρλανδία	0,2%	102,27	11	12
Ιταλία	-1,9%	1359,76	12	27
Λουξεμβούργο	2,0%	14,04	13	6
Βέλγιο	0,3%	258,21	14	9
ΕU 28	0,0%	10240,74		
Λιθουανία	3,3%	10,83	15	19
Λετονία	4,2%	6,40	16	18
Ελλάδα	-3,9%	134,03	17	17
Πορτογαλία	-1,4%	100,17	18	15
Ουγγαρία	1,5%	50,65	19	16
Μάλτα	2,5%	3,43	20	21
Σλοβενία	-1,0%	18,71	21	8
Πολωνία	1,7%	183,19	22	25
Κροατία	-0,9%	36,29	23	24
Σλοβακία	1,4%	15,50	24	20
Τσεχική Δημοκρατία	-0,7%	44,88	25	23
Κύπρος	-5,4%	9,42	26	22
Ρουμανία	3,4%	69,05	27	28
Βουλγαρία	1,1%	9,24	28	26

Χώρα	Κατάταξη User-centric eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)	Κατάταξη Transparent eGovernment Indicator (EU egov SCOREBOARD) (EU 28)	Θέση στην κατάταξη (Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ) (UN 193)	Θέση στην κατάταξη (Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ) (EU 28)	Παγκόσμια Κατάταξη UN EGD I 2014 (UN193)
Γαλλία	11	7	26	10	4
Ολλανδία	8	13	13	2	5
Ηνωμένο Βασίλειο	18	18	28	11	8
Φινλανδία	6	8	25	9	10
Ισπανία	3	6	34	13	12
Σουηδία	9	10	18	6	14
Εσθονία	4	2	41	19	15
Δανία	10	11	21	7	16
Αυστρία	7	4	16	4	20
Γερμανία	19	23	17	5	21
Ιρλανδία	5	16	15	3	22
Ιταλία	12	15	29	12	23
Λουξεμβούργο	20	21	2	1	24
Βέλγιο	15	14	24	8	25
EU 28					
Λιθουανία	13	5	43	21	29
Λετονία	14	9	52	25	31
Ελλάδα	25	25	44	22	34
Πορτογαλία	2	3	42	20	37
Ουγγαρία	26	26	49	24	39
Μάλτα	1	1	35	14	40
Σλοβενία	17	12	38	16	41
Πολωνία	16	20	48	23	42
Κροατία	24	17	58	26	47
Σλοβακία	28	28	38	17	51
Τσεχική Δημοκρατία	23	24	39	18	53
Κύπρος	22	22	37	15	58
Ρουμανία	27	27	65	27	64
Βουλγαρία	21	19	70	28	73

Χώρα	Κοινοτική Χρηματοδότηση 2000-2006	Κοινοτική Χρηματοδότηση 2007-2013	Κοινοτική Χρηματοδότηση 2014-2020	Κοινοτική Χρηματοδότηση 2000-2020
Γαλλία	16.481.490.946 €	13.449.221.051 €	15.850.000.000 €	45.780.711.997 €
Ολλανδία	2.857.103.126 €	1.660.002.737 €	1.400.000.000 €	5.917.105.863 €
Ηνωμένο Βασίλειο	17.666.267.094 €	9.890.937.463 €	11.840.000.000 €	39.397.204.557 €
Φινλανδία	2.140.396.584 €	1.595.966.044 €	1.470.000.000 €	5.206.362.628 €
Ισπανία	47.805.430.777 €	34.657.733.981 €	28.560.000.000 €	111.023.164.758€
Σουηδία	2.212.037.648 €	1.626.091.888 €	2.110.000.000 €	5.948.129.536 €
Εσθονία	375.431.549 €	3.403.459.881 €	3.590.000.000 €	7.368.891.430 €
Δανία	811.105.478 €	509.577.239 €	553.000.000 €	1.873.682.717 €
Αυστρία	1.808.500.354 €	1.204.478.581 €	1.240.000.000 €	4.252.978.935 €
Γερμανία	31.260.036.509 €	25.488.616.290 €	19.230.000.000 €	75.978.652.799 €
Ιρλανδία	3.276.088.147 €	750.724.742 €	1.190.000.000 €	5.216.812.889 €
Ιταλία	31.605.880.067 €	27.957.849.976 €	32.820.000.000 €	92.383.730.043 €
Λουξεμβούργο	83.483.667 €	50.487.332 €	59.000.000 €	192.970.999 €
Βέλγιο	2.063.641.439 €	2.063.500.766 €	2.280.000.000 €	6.407.142.205 €
ΕU 28	219.334.183.696€	338.808.087.069 €	349.680.000.000 €	907.824.270.765 €
Λιθουανία	907.039.079 €	6.775.492.823 €	6.820.000.000 €	14.502.531.902 €
Λετονία	633.594.610 €	4.530.447.634 €	4.510.000.000 €	9.674.042.244 €
Ελλάδα	23.039.025.909 €	20.210.261.445 €	15.520.000.000 €	58.769.287.354 €
Πορτογαλία	20.754.649.747 €	21.411.560.512 €	21.470.000.000 €	63.636.210.259 €
Ουγγαρία	2.026.009.295 €	24.921.148.600 €	21.910.000.000 €	48.857.157.895 €
Μάλτα	64.433.802 €	840.123.051 €	725.000.000 €	1.629.556.853 €
Σλοβενία	243.675.444 €	4.101.048.636 €	3.070.000.000 €	7.414.724.080 €
Πολωνία	8.409.750.842 €	67.185.549.244 €	77.570.000.000 €	153.165.300.086 €
Κροατία	0 €	0 €	8.610.000.000 €	8.610.000.000 €
Σλοβακία	1.137.460.242 €	11.498.331.484 €	13.990.000.000 €	26.625.791.726 €
Τσεχική Δημοκρατία	1.616.455.471 €	26.526.375.721 €	21.980.000.000 €	50.122.831.192 €
Κύπρος	55.195.870 €	612.434.992 €	735.000.000 €	1.402.630.862 €
Ρουμανία	0 €	19.213.036.712 €	22.990.000.000 €	42.203.036.712 €
Βουλγαρία	0 €	6.673.628.244 €	7.590.000.000 €	14.263.628.244 €

Χώρα	Composite index of eHealth adoption (EU 28)	Κατάταξη χωρών Composite index of eHealth adoption (EU 28) (7)	Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας DESI 2015 (8)	Κατάταξη Χωρών με βάση τον DESI 2015
Γαλλία	1,876	9	0,48	13
Ολλανδία	2,121	4	0,63	3
Ηνωμένο Βασίλειο	2,071	6	0,55	6
Φινλανδία	2,087	5	0,62	4
Ισπανία	2,167	2	0,49	12
Σουηδία	2,010	7	0,66	2
Εσθονία	2,133	3	0,54	7
Δανία	2,490	1	0,68	1
Αυστρία	1,768	15	0,48	14
Γερμανία	1,781	14	0,51	10
Ιρλανδία	1,851	11	0,52	9
Ιταλία	1,972	8	0,36	25
Λουξεμβούργο	1,614	20	0,53	8
Βέλγιο	1,752	16	0,59	5
EU 28	1,876		0,47	
Λιθουανία	1,346	28	0,50	11
Λετονία	1,497	27	0,43	18
Ελλάδα	1,605	21	0,36	26
Πορτογαλία	1,844	13	0,46	16
Ουγγαρία	1,848	12	0,41	19
Μάλτα	1,532	25	0,48	15
Σλοβενία	1,577	23	0,41	20
Πολωνία	1,540	24	0,38	23
Κροατία	1,684	18	0,37	24
Σλοβακία	1,517	26	0,40	21
Τσεχική Δημοκρατία	1,857	10	0,46	17
Κύπρος	1,674	19	0,39	22
Ρουμανία	1,695	17	0,31	28
Βουλγαρία	1,582	22	0,33	27

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Ελληνική**

- Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων & ΕΣΠΑ, (2015). *Εγκύκλιος Οδηγιών για την έγκριση και χρηματοδότηση του ΠΔΕ 2015 και τον προγραμματισμό δαπανών ΠΔΕ 2016 – 2018 σύμφωνα με το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015 – 2018*. Ιανουάριος 2015.
- Ελληνικό Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, (2007). *Ηλεκτρονικές Προμήθειες στο Δημόσιο Τομέα: Υφιστάμενη κατάσταση και Προοπτικές στην Ελλάδα & την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Νοέμβριος 2007.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2005). *Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση (COM(2005) 229)*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2013). *Κανονισμός (ΕΕ, Euratom) αριθ. 1311/2013 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2013, για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020*.
- Κιοσσέ, Ε. (2011), *Η πορεία της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στις χώρες της Ε.Ε. και την Ελλάδα - Οι επιδόσεις των χωρών*, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Επιχειρηματική Πληροφορική, Θεσσαλονίκη 2011.
- Κίτσος, Π. (2011), *Το νομικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής με έμφαση στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Ενσωμάτωση των ρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Ελληνικό δίκαιο*, Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Θεσσαλονίκη 2011
- Μουλαδούδη, Α. (2011), *Πολιτικές ανάπτυξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα*, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας, Θεσσαλονίκη 2011.

- Νταλάκου, Β. (2011), *Το Πρόγραμμα Δι@ύγεια για την ενίσχυση της διαφάνειας με την ανάρτηση νόμων και πράξεων στο Διαδίκτυο: Μια πρώτη αποτίμηση της έναρξης εφαρμογής του στο σύνολο του δημόσιου τομέα*, Πρακτικά ημερίδας Ελληνικού Ινστιτούτου Διοικητικών Επιστημών με τίτλο "Η Διαφάνεια στο πλαίσιο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης - έκταση εφαρμογής", Αθήνα.
- Σπακούρη, Α. (2008), *Πράξη «Επιμόρφωση Στελεχών Διοίκησης της Εκπαίδευσης» του Μέτρου 2.1 του ΕΠΕΑΕΚ II*, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΕΚΤ, Αθήνα.
- Τράπεζα της Ελλάδος, (2014). *Τελική Έκθεση του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής με τίτλο «Οι Πολιτικές που Χρηματοδοτούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό και η Ελληνική Οικονομία»*, Απρίλιος 2014, Αθήνα, pp. 42, 80
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, (2012). *Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης*. Υπουργική Απόφαση Αριθμ. ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989 (ΑΔΑ Β4ΩΖΧ-ΒΒΘ).

Ξενόγλωσση

- Cohn, T. (2009), *Διεθνής πολιτική οικονομία: θεωρία και πράξη*, Gutenberg, 2009.
- European Commission, (2011). *Benchmarking Deployment of eHealth among General Practitioners 2013 (SMART 2011/0033)*.
- European Commission, (2012). *eGovernment Benchmark Framework 2012-2015 (SMART 2012/0034-1)*, Method paper, July 2012, pg. 39-44.
- European Commission, (2013). *The 11th eGovernment Benchmark report (SMART 2013/0053-3)*, March 2014.
- European Commission Digital Agenda, (2014). *Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden*, 2014.
- Hahamis, P., Iles J. and Mike Healy, M. (2005), *e-Government in Greece: opportunities for improving the efficiency and effectiveness of local government*. Proceedings of the 5th European Conference on e-Government (ECEG 2005), Antwerp, 16-17 June 2005.

- Leenes, R. and Svensson, S. (2005), *Local eGovernment in the Netherlands, Local Electronic Government. An International Comparison*. New York, London, Routledge, 2005, pp. 119-155.
- Liikanen, E. (2003), *eGovernment for Europe's public services of the future*, Spain
- Curtin, G., G., Sommer, M., H., Sommer, V. (2003), *The world of E-Government*. 2nd edition. The Howorth Political Press.
- United Nations, (2014). *e-Government Survey 2014*, United Nations, New York 2014.

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

- Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, (2015). Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.gsis.gr> [Πρόσβαση 15 Φεβρουαρίου 2015].
- Γραφείο Τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (2015). *Πόσο ψηφιακή είναι η χώρα σας; Νέα στοιχεία δείχνουν ότι πρέπει να σημειωθεί πρόοδος για τη δημιουργία μιας ψηφιακής Ευρώπης*. Δελτίο τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index). Διαθέσιμο στη δ/ση: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4475_el.htm [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].
- Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας, (2000). *Ψηφιακές Υπηρεσίες, Εξυπηρέτηση του Πολίτη, Χαρακτηριστικό έργο: Αριάδνη*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.infosoc.gr/infosoc/el-GR/epktp/priousendiaferei/idiotes/pshfiakes/citizen.htm> [Πρόσβαση 11 Φεβρουαρίου 2015].
- Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας, (2006). *Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.infosoc.gr/infosoc/el-GR/sthnellada/committee/default1/top.htm> [Πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2015].
- Εθνικό Δίκτυο Δημόσιας Διοίκησης, (2015). «ΣΥΖΕΥΣΕΙΣ». Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.syzefxis.gov.gr/> [Πρόσβαση 15 Φεβρουαρίου 2015].
- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, (2007). Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.espa.gr> [Πρόσβαση 15 Φεβρουαρίου 2015].

Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, (2012). *Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.e-gif.gov.gr> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ, (2015). *Συνοπτικός Οδηγός για τις Συμπράξεις Δημόσιου & Ιδιωτικού Τομέα*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://www.sdit.mnec.gr/sites/default/files/sdit-documents/gr_low.pdf [Πρόσβαση 05 Ιανουαρία 2015].

Εκτελεστική Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (2014). *Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής που ορίζει την ετήσια κατανομή των συνολικών πόρων ανά κράτος μέλος για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής στο πλαίσιο της Περιόδου 2014-2020 (C(2014) 2082), 2014/190/ΕΕ, Απρίλιος 2014*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0190&from=EN> [Πρόσβαση 11 Φεβρουαρίου 2015].

Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης, (2014). *Το εγκεκριμένο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης-ΕΣΠΑ 2014-2020*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://www.espa.gr/elibrary/PA_ESPA_2014_2020.pdf [Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2015].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2011). *9η Έκθεση Συγκριτικής Αξιολόγησης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση*, Διαθέσιμο στη δ/ση: http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=6537 [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014). *Εγκριτική Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020 (C(2014) 3542 final)*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://www.espa.gr/elibrary/PA_Greece_adopted_23052014.pdf [Πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2015].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2015). *Ευρώπη 2020*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm [Πρόσβαση 20 Μαρτίου 2015].

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, (2015). Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.idika.gr> [Πρόσβαση 10 Μαρτίου 2015].

Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση, (2015). Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.e-prescription.gr> [Πρόσβαση 10 Μαρτίου 2015].

- Υπηρεσία Ανάπτυξης Πληροφορικής, (2011). *Θεσμικό πλαίσιο για τα ψηφιακά πιστοποιητικά*. Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.yap.gov.gr/index.php/aped/ypiresies-yprodomis-dimosiou-kleididiou/15-apedlawframework-article.html> [Πρόσβαση 15 Μαρτίου 2015].
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, (2015). *Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων – ΚΗΜΔΗΣ*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.eprocurement.gov.gr/> [Πρόσβαση 18 Μαρτίου 2015].
- Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, (2015). *Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.ydmed.gov.gr/?p=9796> [Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2015].
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, (2011). *Νόμος ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ν.3979/2011*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.yap.gov.gr/index.php/themata-egon-menu/nomothesia-egon-menu/171-nomos-3979.html> [Πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2015].
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, (2014). *Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.ydmed.gov.gr/?p=8091> [Πρόσβαση 13 Ιανουαρίου 2015].
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, (2015). *Ανοικτά Δεδομένα Δημοσίου Τομέα*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.ydmed.gov.gr/?p=10162> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].
- Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, (2014). *Το νέο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 που υποβλήθηκε προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://www.espa.gr/el/Documents/GR_PA_ESPA_2014_2020_17.04.2014_formal%20submission.zip [Πρόσβαση 13 Φεβρουαρίου 2015].
- Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, (2007). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας»*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.hellaskps.gr/> [Πρόσβαση 19 Φεβρουαρίου 2015].
- Υπουργείο Οικονομικών, (2014). *Κατάθεση Κρατικού Προϋπολογισμού του 2015*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.minfin.gr/?q=el/news/announcements/κατάθεση-κρατικού->

προϋπολογισμού-του-2015-δήλωση-του-αναπληρωτή-υπουργού [Πρόσβαση 10 Μαρτίου 2015].

Ermis, (2015). *Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης – ermis*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://www.ermis.gov.gr> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission, (2002). *eEurope 2002, eEurope Action Plan, Digital Strategy Programmes*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24226a_en.htm [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission, (2005). *eEurope 2005, eEurope Action Plan, Digital Strategy Programmes*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24226_en.htm [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission, (2009). *Ministerial Declaration on eGovernment approved unanimously in Malmö, Sweden on 18 November 2009*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/ministerial-declaration-on-egovernment-malmo.pdf> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission, (2014). *EU eGovernment Report 2014 - Country Factsheets E-Government*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/scoreboard-2014-country-factsheets-e-government> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission, (2015). *Digital Agenda Scoreboard, Progress by Country, Greece*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/progress-country> και <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-egovernment-report-2014-shows-usability-online-public-services-improving-not-fast> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission Digital Agenda Scoreboard, (2015). *A Europe 2020 Initiative. Digital Economy and Society Index*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/digital-agenda-scoreboard> [Πρόσβαση 11 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission General Internal Market and Services, (2005). *Public Procurement Policy, Framework Agreements. CC/2005/03_rev 1*. Διαθέσιμο στη δ/ση: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-framework_en.pdf [Πρόσβαση 11 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission Press Release, (2012). *eHealth Action Plan 2012-2020*. Διαθέσιμο στη δ/νση: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-959_en.htm [Πρόσβαση 11 Φεβρουαρίου 2015].

European Commission Regional Policy, (2015). *Funding*. Διαθέσιμο στη δ/νση: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/funding/available-budget/ [Πρόσβαση 12 Ιανουαρίου 2015].

EUROSTAT, (2014). *Population Data*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/population-data/main-tables> [Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2015].